

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2025. április 22–24.

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

**Az önvédelmi célú polgári fegyvertartás és annak jogpolitikai,
valamint gyakorlati jogi aspektusai**

Jelige: *In armis.*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2024. december

2025.

A dolgozat szerzőjeként kijelentem, hogy a mű elkészítéséhez mesterséges intelligenciát nem használtam.

1 Tartalomjegyzék

2	Bevezetés.....	3
3	A védelem, mint állami feladat és a védelem joga.....	8
4	Fegyveres önhatalom a birtokvédelemben	14
5	Fegyverhasználat a személyi védelemben.....	19
5.1	A jogos védelem és az arányosság követelménye.....	21
6	Fegyvertartás aktuális jogi szabályozása.....	26
6.1	Mi a lőfegyver? A fegyverek kategóriái	26
6.2	A tiltott tűzfegyverek	27
6.2.1	Az automata tűzfegyverek	28
6.2.2	Más tárgynak álcázott tűzfegyver.....	30
6.2.3	A 3. és 4. alkategória eszközei.....	31
6.2.4	Félautomata működéssel kapcsolatos tiltások és a színházi tűzfegyver	33
6.3	Az engedélyköteles és a bejelentéshez kötött tűzfegyverek.....	34
6.4	Az engedély megszerzése: feltételek és a hatósági eljárás.....	37
7	A fegyvertartás, mint alanyi jog	45
7.1	Az Amerikai Egyesült Államok.....	45
7.2	Svájc.....	47
7.3	A fegyvertartás joga Magyarországon és az alanyi jog lehetősége.....	48
8	Konklúzió.....	52
9	Felhasznált irodalom jegyzéke	56
9.1	Könyvek, folyóiratcikkek, dolgozatok:.....	56
9.2	Internetes források:	56
10	Felhasznált jogszabályok jegyzéke.....	57
10.1	Hazai jogszabályok	57
10.2	Külföldi jogszabályok	57
11	Mellékletek.....	58
11.1	1. Melléklet	58

2 Bevezetés

Amióta az emberről, mint homo sapiensről beszélhetünk, e faj mindig is kiemelkedett az állatvilágból, és ahogy az idő egyre haladt előre, úgy fejlődött az ember, és vált ki egyre inkább az állatok köréből. E kiemelkedésnek az egyik legfontosabb oka, hogy az ember páratlan intelligenciájának hála képes volt a körülötte található nyersanyagokat szolgálatába állítani, eszközöket készített és ezekkel győzte le a rá veszélyes környezeti elemeket. Az egyik ilyen veszélyes környezeti elem volt az állatvilág, benne megannyi veszélyes ragadozóval, melyek különböző célokból, mint a táplálékszerzés, vadászhattak az emberre. Életének védelme érdekében az ember eszközöket készített, melyek alkalmassá tették arra, hogy korlátolt evolúciós fegyvertárát (értendő itt a karmok, hegyes fogak hiánya...stb.) kiegészítse és ezzel felvegye a versenyt a környezetében élő más, veszélyesebb lényekkel. Az ilyen védelmi célból létrehozott eszközök voltak az első fegyverek, melyeknek alakjuktól függetlenül közös tulajdonsága volt, hogy kétféle célra alkalmasak: mást megtámadni, vagy más támadását visszaverni.¹ Más támadásának elhárítása, vagyis a védelem az ember biztonságához fűződő igényéből ered, ahhoz, hogy képesnek kell lennie veszély esetén biztosítani a saját életben maradását. Ahogy ez manapság is megvan, úgy az ősember is törekedett arra, hogy biztonságban legyen, ennek elérése érdekében készített eszközöket.²

Egyértelmű tehát, hogy az ember biztonságának elérése érdekében használt fegyvereket, a biztonság iránti igényt pedig az egyén nem nőtte ki az emberiség történelmi fejlődése során. A fegyvertartás ügye attól az időtől válhatott problémává és vitás kérdéssé, hogy az ember biztonságának garantálása nem az egyén, hanem a közösség, jelesül az állam feladatává vált. A védelem megszervezése, annak kivitelezése és szükségképpen annak eszközei is ezáltal közösségi üggyé váltak, szükségtelenné válhatott, hogy az egyén önmaga tartson és használhasson olyan eszközöket, melyek célja, hogy biztonságát fenntartsa. A védelem közösségi monopóliummá alakulásának egyik ékköve a büntetőjog, mely létezését éppen annak köszönheti, hogy az emberi közösségek létének legfontosabb indoka, hogy az egyén számára biztonságot nyújtson.³ Az, hogy a modern emberi közösség megfelelően ellátja-e az említett védelmi funkcióját, egyéni mérlegelés és tapasztalatok kérdése, az azonban biztos, hogy a biztonsághoz fűződő emberi igény napjainkra sem halványult az egyén prioritásai közül, sőt, a

¹ „más” alatt értendő itt nem csak az emberre veszélyes élővilág, de az egymással nyersanyagokért, élőhelyért rivalizáló emberek is: „Homo homini lupus est.”

² Szűcs Endre – Az ősember „biztonságtechnikai” eszköze, Hadmérnök XI. Évfolyam 4. szám – 2016. december

³ Balogh Ágnes – Tóth Mihály: MAGYAR BÜNTETŐJOG Általános rész. Budapest, Osiris Kiadó, 2015. 19. old

XXI. századi első világbeli országok társadalmára jellemző kényelem és anyagi jólét a teljes emberi élet alapvetőbb feltételei közé emelte a permanens biztonságérzetet. A modern társadalmakban -így hazánkban is- a közrend és közbiztonság fenntartásának elsődleges letéteményese a rendőrség, amely szervezet bár rendelkezik az állampolgárok megvédéséhez szükséges eszközökkel, nem tud mindenhol mindig jelen lenni. E dolgozat egyik alapvető kérdése, hogy mennyire lehet messze elmenni a fegyvertartás kérdésének tárgyalásakor abba az irányba, amely a jelenlegi, polgári fegyvertartást szigorú határok közé szorító és az engedélyeztetést a hatóság „önkényére” bízó, ellentmondásos eljárásként fenntartó szabályozással szemben egy olyan alternatíva kidolgozását eredményezi, amely részben szembe megy az Alkotmánybíróság azon megállapításával, mely szerint „a lőfegyvertartás joga nem tartozik az alapvető emberi jogok körébe”⁴. Elemezni fogom, hogy a biztonságunk fenntartására irányuló természetes igényünk hol szenvedhet csorbát a jog és a gyakorlat között, hogyan jelenthet megoldást az esetleges problémákra a fegyvertartás és lehetséges-e egy olyan alternatíva kidolgozása, amely engedélyszerzési eljárás helyett quasi jogszerzési⁵ eljárássá alakítaná át a fegyvertartásra irányuló engedélyeztetést.

Használatukból kiindulva természetesen a fegyverek funkciója, de legalábbis használatának oka kettős: egyrészt használhatóak egy, az egyénre leselkedő veszély elhárítására, másrészt magát az embert teheti veszélyllyé azáltal, hogy a vadászat elsődleges segédeszközzé válik. A támadás és védelem kettőssége a modern ember kialakulásának kezdeti időszakában feltételezhetően elsősorban az állatvilág ellen irányult, vagyis a védelem az emberre vadászó, a támadás az ember által vadászott élővilágot célozta. Ahhoz, hogy a fegyverek modern társadalmakban betöltött funkcióját meghatározzuk, először a céljukat kell megérteni.

A fegyverek támadó funkciója az agresszió eszközévé teszi ezen eszközöket azáltal, hogy az ember biológiai adottságainál sokszor effektívebb lehetőséget adnak a kiszemelt célpont bármilyen okból történő megtámadására. Ezen aspektus megnyilvánulásai napjainkban többnyire a következő tevékenységekben merülnek ki: vadászat, katonai műveletek és bűncselekmények elkövetése. Ez utóbbi funkció – a fegyverek, kiváltképp a lőfegyverek kiemelkedő pusztító erejéből következően – a társadalomra veszélyesség miatt vitathatatlanul

⁴ 46/2011. (V. 6.) OVB határozat

⁵ ez alatt az értendő, hogy a fegyvertartási engedély megszerzésére irányuló eljárás eredménye egy hatósági engedély helyett a fegyver tartásához és viseléséhez kapcsolódó, állam által elismert alanyi jog lenne, amely a fegyverek szélesebb körének megszerzését teszi lehetővé, mint egy engedély és a mérlegelési jogot a hatóság helyett a feltételeknek megfelelt állampolgárnak adja.

nem tartozhat semmiféle jogi védelem alá, így nem is fogja dolgozatom témájának részét képezni. A vadászat, mint tevékenység eredeti rendeltetése az ember létfenntartását szolgálta: táplálékszerzés, ruhák és eszközök készítéséhez szükséges nyersanyagok beszerzése indokolta az állatvilág ellen irányuló agressziót. A haszonállattartás kialakulásával, folyamatos növekedésével és fejlődése során mind nagyobb eredményességével és produktivitásával kiszorította a vadászatot az emberiség fenntartásához szükséges tevékenységek sorából, mígnem napjainkra – a vadon élő állatok populációjának szabályozása mellett – szinte kizárólag sporttá alakította azt. Akár sport, akár vadgazdálkodás célját szolgálja, a vadászat közben használt fegyverek rendeltetése és felhasználása egyértelműen megismerhető az említett tevékenységek sajátos szabályaiból, továbbá mivel ezen tevékenységek egyike sem a polgárok mindennapjait képező, bárki által végezhető és bárkit érintő foglalkozás, a polgári fegyvertartás potenciális reformjának tárgyalása során nem is kívánok több szót szólni róluk. Az ilyen, élet kioltására alkalmas eszközök katonai célok elérésére történő felhasználása azonban bővebb tárgyalást igénylő kérdés és további szó esik majd róla az egyén önvédelemhez való jogának és az állam védelmi funkciójának szembeállításakor, egyelőre azonban elegendő annyi, hogy katonai szempontból a társadalomban elkülönülnek a civilek és katonák, előbbieket, akik nem teljesítenek katonai szolgálatot. Mivel dolgozatomban a polgári fegyvertartással hivatott foglalkozni, a fegyverek foglalkozásszerű viselése és tartása nem tartozik szükségszerűen a tárgyalandó témák közé⁶.

A fegyverek védelmi funkciója kizárólag egyetlen célt szolgál: megvédeni az egyént a rá leselkedő, őt fenyegető veszélyektől. Az ember biztonságához fűződő igényéről és a fegyverek ezen funkciójáról már volt szó, arról azonban nem, hogy a polgári fegyvertartásnak ez talán a legproblematisabb aspektusa, mivel az állam igénye arra, hogy polgárainál ne legyen fegyver, folyamatosan ütközik a polgárok azon igényével, hogy megvédhessék magukat az őket érő esetleges támadásoktól. Azt, hogy mennyire szükséges eszközei az önvédelemnek a fegyverek, szintén nem kívánom részletesen kifejteni, azt ugyanis meglátásom szerint bárki beláthatja, hogy az emberek különböző testi adottságai egyáltalán nem egyenlő esélyeket adnak nekünk életünk védelmének szükségessége esetén, továbbá az is bárki által belátható, hogy józan ésszel senki nem indítana támadást olyasvalaki ellen, aki nála egyértelműen erősebb, így bátran feltételezhető, hogy jogtalan támadás esetén a fizikai vagy létszámbeli erőfölény a

⁶ Érdemes azonban megjegyezni, hogy a foglalkozás vagy katonai/védelmi szolgálat céljából tartott fegyverek „civilben” történő viselése számos kérdést felvet a polgári fegyvertartás tekintetében, így e kérdés tárgyalása emiatt sem zárható ki teljesen.

támadó javára szól, a védekezőnek eszközre, még hozzá ideális esetben rejtett eszközre⁷ van szüksége önmaga megvédéséhez, amit azonban a jelenleg hatályos szabályozás nem kifejezetten ismer el.

E dolgozat megírásához az ihletet egy, a tanulmányaim során vizsgált jogeset adta. Röviden összefoglalva az ügy tényállása egy fegyvertartási kérelem elbírálása volt, melynek során a kérelmező a fegyvertartáshoz fűződő igényét azokkal az érvekkel támasztotta alá, hogy lakókörnyezetében nem érzi magát biztonságban a lakását éjszakánként megközelítő, általa gyanúsnak ítélt személyek miatt, továbbá egy alkalommal hozzá két személy betört és fegyverrel értékeinek átadására kényszerítették. Kérelméhez az ügyfél csatolta az egészségügyi alkalmasságára vonatkozó orvosi véleményt, lőfegyver tartásához előírt elméleti és gyakorlati jártasságát igazoló dokumentumokat, büntetlen előéletét igazoló erkölcsi bizonyítványt, továbbá fényképes dokumentációval mutatta be, hogy a lőfegyver biztonságos tárolásáról gondoskodni tud. Az elsőfokú elutasító határozatot követő fellebbezésre a rendőrfőkapitányság másodfokú határozatában szintén a kérelem elutasításával reagált. Akárhogy is vitáztunk hallgatótársaimmal az ügyről, bárhogy ütköztettük érveinket, egy szempont mindig az elutasítás igazolásául szolgált: a hatályos szabályozás szövegezése. A törvény engedély adására vonatkozó része ugyanis azt mondja ki, hogy „[...] engedély abban az esetben adható meg [...]”⁸, és ezt követi az engedély megszerzéséhez szükséges objektív feltételek felsorolása. A törvény további rendelkezései során is végig „adható”, „hosszabbítható”, „engedélyezhető” és hasonló szavakat használ, mindig csak lehetőséget adva a hatóságnak engedély kiadására, de nem kötelezettséget. Ennek háttérében egyértelműen a fegyver tartásához fűződő jog elismerésének hiánya áll, amely régóta áthatja a hazai szabályozást, és így az engedély kiadását (az ahhoz szükséges, jogszabályban meghatározott objektív feltételeknek való megfeleléstől függetlenül) gyakorlatilag a hatóság diszkréciójára bízta.

A fent leírtak összegzéséül, célom tehát e dolgozattal a fegyvertartás hazai szabályozásának bemutatásán túl egy olyan, új engedélyeztetési rendszer körvonalainak megalkotása és jogelméleti megindokolása, amely a fegyverek tartásához fűződő állami monopólium helyett lehetőséget ad Magyarországon törvénytisztelő és a jogszabályi feltételeknek eleget tevő polgárainak az önvédelemhez fűződő joguk megfelelő gyakorlásához sok esetben szükséges fegyverek kiszámíthatóbb és átláthatóbb eljárás során való megszerzésére. Ez

⁷ az önvédelmi célból viselt fegyver rejtett módon való viselésének szükségessége mellett a későbbiekben szándékozom érvelni

⁸ 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerekről 3/A. § (1) bek.

utóbbihoz kapcsolódóan pedig eldöntésre szorul az a kérdés, hogy engedély helyett kapcsolódhat-e alanyi jog a fegyvertartáshoz, és ha nem, akkor ennek mi a fő oka.

3 A védelem, mint állami feladat és a védelem joga

Amikor az egyén önvédelemhez- vagy pontosabban, védelemhez- való jogát vizsgáljuk, ennek hiányának vagy meglétének függvényében fontos megállapítani ki vagy mi látja el a magánszemély védelmét szabályszerű keretek között. Más személye ellen irányuló jogtalan támadás hazánkban bűncselekményként került értékelésre a büntető törvénykönyvben. Ez számos büntetendő cselekmény tényállásában megtalálható, legyen az büntett (emberölés, könnyű testi sértés) vagy vétség (súlyos testi sértés).

A fentiekből következik, hogy- mivel a jogtalan támadás minden esete bűncselekménynek minősül- az ezekkel szembeni védekezés annak az elsődleges feladata, aki, vagy ami az ilyen cselekmények megelőzésére és elhárítására hivatott, ez pedig hazánkban a rendőrség. A rendőrség bűnmegelőzéshez kapcsolódó feladatait tekintve *végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat*,⁹ tehát feladatkörébe tartozik a bűncselekmények megelőzésének legtöbb mozzanata, és ebből következően mindazoknak a védelme, akik ezen cselekmények részének számító jogtalan támadás áldozataivá válhatnak. 2024 februárjában elérhető adatok szerint Magyarországon az elmúlt két évben több, mint 160.000 főt regisztráltak bűncselekmény sértettjeként¹⁰, ebbe a számadatba pedig még nincsenek beleszámolva a 2023. év IV. negyedév adatai. Fontos megjegyezni, hogy ezen személyek zömének életét feltehetően nem veszélyeztették az elkövetett bűncselekmények, bár a testi sértések száma csak 2022-ben meghaladja a hatezretet. A sértetté válások száma meglátásom szerint annak függvényében számít igazán radikálisnak, hogy ugyanebben az évben több, mint 167.000 bűncselekményt regisztráltak¹¹, vagyis az utóbbi években Magyarországon regisztrált bűncselekmények több mint felének van bejegyzett sértettje. Bár az imént említett adatok felszíneseek, úgy vélem megfelelően szemléltetik azt a tendenciát, hogy a rendőrség (jobb híján) inkább reagál az elkövetett bűncselekményekre, szemben azok prevenciójával. Igazán biztonságos közülethez pedig a bűncselekmények megelőzése vezethet, a rendőrség munkáját kiegészítendő, polgárok

⁹ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 1. § (2) bek. 1.

¹⁰ https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0011.html , 2024. 02. 06. 16:25

¹¹ https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0003.html , 2024. 02. 06. 16:46

által gyakorolható önvédelem szélesebb körű érvényesülésének lehet eszköze a (megfelelő feltételekhez kötött) fegyverviselés. Ahhoz azonban, hogy ennek lehetőségeit és részletszabályait felmérjük, érdemesnek tartom előbb összehasonlítani a védelem két oldalán levő felek szerepét: az állam védelmi funkcióját és a magánszemély védelemhez való jogát.

Az állam létrejöttének számos történelmi oka van, így például az ember, mint faj tulajdonságai és szociális képességei, melyek alapján társas lényként definiálható, azonban a védelem, mint funkció mindig is fontos volt az emberi közösségek működése szempontjából. Az állam védelmi szerepe két irányú jelenség, vonatkozik külső és belső védelemre egyaránt. Definíciója szerint az államot meghatározza a területe, az azon élő népessége és az előbbiektől gyakorolt főhatalom, másnéven szuverenitás. Funkcióinak betöltéséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az imént felsorolt fogalmi elemek együtthatása megfelelő rendben működjön, e rend fennállásához azonban szükséges az előbbiektől védelme. Az állam keletkezésének magyarázatára számos elmélet létezik, ezek közül témánk szempontjából kiemelendők a marxista és szociáldarwinista konfliktuselméletek, valamint a különböző konszenzusos teóriák¹². Ezek alapvetően különbözően fogják fel az államot, annak célját és létrejöttét¹³, abban azonban megegyeznek, hogy mindegyik elsősorban a népességből vezeti le az állam kialakulásának tényét, azt meghatározott társadalmi folyamatok eredményeként definiálva. Ezek alapján az állam leglényegesebb elemének meglátásom szerint annak területén élő népessége tekinthető, így értelemszerűen ennek védelme is kell élvezzen fő prioritást.

A védelem megszervezése, mint állami feladat, több tevékenységet foglalhat magába. Egyrészt jelentheti az államélet, valamint az államon belüli legális és megengedett folyamatok, tevékenységek zavartalanságát, legyen szó gazdasági vagy egyéb szociális kapcsolatokról. Az állam imént felsorolt elemeinek (a területhez és az azon élő népességhez kapcsolódó folyamatok) védelme abból az alá-fölé rendeltségi viszonyból is következhet, amely az állam és szuverenitása alá tartozó népesség között fennáll. Ez lényegében az állam és a magánszemélyek kapcsolatának azon tradicionális felfogását jelenti, melyben a polgár inkább az állam, pontosabban az állami szervek irányítása alá tartozó alattvaló: „az állami szervek irányítanak, az egyének [...] engedelmessékednek”¹⁴. Napjainkban alattvalónak aligha minősíthető magánszemélyek állammal szemben vitathatatlanul fennálló engedelmissége

¹² Szigeti Péter: Jogtani és államtani alapvonalak, Budapest, Rejtjel Kiadó, 2011. 31. old

¹³ Míg a marxista elmélet az államot főleg az uralkodó osztály quasi „eszközének” tartja az alsóbb osztályok elnyomására, addig a konszenzus elméletek inkább egy hipotetikus szerződésre fókuszálnak, amelyből feltételezhetően az állam ered.

¹⁴ Samu Mihály: Államelmélet, Budapest, Püski Kiadó Kft., 1992. 237. old.

azonban aligha lehet egyoldalú viszony, kiváltképp a hazánkban jelenleg uralkodó jogállami és piaczgazdasági viszonyokból kiindulva. Ahogy az ismert szólás is tartja „semmi sincs ingyen”, így az egyén engedelmessége államával szemben sem. A különböző szociális juttatások, ellátások, infrastruktúra és az élet zavartalan meneteléséhez szükséges egyéb anyagi feltételek megteremtésének fedezetét az állam számára főképp a népességtől származó adók biztosítják, így az állam funkciói és feladatai közül a védelem marad, mint olyan, a népességnek nyújtott szolgáltatás, amely nem szükségszerűen fogható fel az egyének állammal szemben fennálló különböző adó és járulékfizetési kötelezettségeinek ellentételezéseként. A másik fontos kapcsolat a védelem és engedelmesség között ezek egymástól függése, az állam és szervei ugyanis kizárólag a polgárok engedelmessége mellett tudják csak hatékonyan megszervezni a védelem különböző aspektusait. Ezen állami feladat az alapvető alkotmányos értékek védelme mellett magában foglalja az egyéb, például ökonómiai folyamatok védelmét (például kereskedelem) és behálózza az állam további funkcióit is, így „*az állam gazdasági funkciójának egyik összefüggéseként jelentkezik a termelés külső feltételeinek a védelme...*”¹⁵. A polgárok engedelmissége hiányában a védelemmel megbízott szervek (például rendőrség) nehezen tudnák csak ellátni feladatukat, ez pedig az egyén biztonságának és biztonságérzetének csorbulását eredményezné. A fentebb bemutatott statisztikák azonban arra engednek következtetni, hogy az engedelmisség ellenére sem érvényesül az állampolgárok biztonságának és védelmének teljessége¹⁶, amely joggal veti fel az állam népessége megvédésére irányuló törekvéseinek kiegészítését.

Jó okkal feltételezhető, hogy az imént tárgyaltakat maga a magyar törvényhozó sem gondolhatta sokkal másképp, erről árulkodik a Büntető Törvénykönyvünkben büntethetőséget kizáró okként megjelenő jogos védelem intézménye, amely lényegében az egyén védelmi jogát garantáló legjelentősebb jogszabályi rendelkezésnek minősíthető, tekintettel arra, hogy az Alaptörvény az egyénnek e jogát egy szóval sem említi meg, feltéve, hogy az emberi élet és méltóság védelmére vonatkozó rendelkezést (mely szerint „*Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg*”¹⁷) nem minősítjük e jogot magában hordozónak. Ez utóbbi pedig nem olyan egyértelmű, bár az alkotmányos cikk szövege konkrétan nem így fogalmaz, az élet védelme nem kizárólag az

¹⁵ Samu Mihály: Államelmélet, Budapest, Püski Kiadó Kft., 1992. 158. old.

¹⁶ A fegyverek relációjában természetesen itt elsősorban a bűncselekményekkel és egyéb deviáns jelenségekkel szembeni védelem értendő

¹⁷ Magyarország Alaptörvénye, 2011. április 25., Szabadság és Felelősség, II. cikk

élethez való jog, hanem az élet tényének védelmét jelenti, ebből pedig következik, hogy a életveszély esetén ez az élet védelmének igénybevételét jelentheti. Amennyiben a rendőrség és a polgárok védelmének feladatát ellátó egyéb szervek tevékenységükkel e feladatukat maradéktalanul teljesíteni tudnák, a jogos védelem intézményének bevezetése hiábavaló és felesleges lett volna, léte azonban bizonyítja ennek ellenkezőjét, ezzel együtt pedig azt, hogy szükség van az egyén védelmi jogára az állami védelmi funkciójának aktív működése mellett is, ez utóbbi ugyanis képtelen megakadályozni és elhárítani az egyén ellen irányuló minden támadást¹⁸.

Az azonban, hogy az egyénnek megadjuk a jogot, hogy megvédje magát és ezzel támadójának legálisan ártsa, nem biztosít elégséges körülményeket ahhoz, hogy ez a jog a gyakorlatban ténylegesen érvényesüljön is. Ahogy azt a korábbi bekezdésekben már ismertettem, jogtalan támadás esetén többnyire a sértett van fizikailag gyengébb helyzetben, legyen ez a támadó tisztán erő-, vagy létszámfölényének, esetleg mindkettőnek a velejárója. A polgári fegyvertartás a jogos védelem relációjában lényegében a polgár „felvértezésének” egyik eleme, és itt le is vezetném, hogy mire alapozom e két kategóriát. Adott az állam, amely szervein keresztül igyekszik ellátni népességének védelmét, így a rendőrség tevékenységéhez tartozó különleges jogosítványok a védelmi feladatukból erednek. Ezt a feladatot nem képesek maradéktalanul ellátni (ez ugyanis képtelenség) így hát szükséges a jogkövető polgárok általi felvértezése, amelynek két oldala a jogi és ténybeli irány. Jogi tekintetben az állam már meghozta a szükséges rendelkezést, a védelem jogának törvény általi garantálása kellő lehetőséget biztosít az egyénnek, hogy megvédje önmagát és másokat egyaránt. A ténybeli oldal azonban hiányos, ez a feladat azt foglalja magában, hogy az állam biztosítsa a megfelelő lehetőséget a polgároknak, hogy fizikai adottságaiktól, természetes erejüktől függetlenül gyakorolni tudják a védelem jogát, vagyis leegyszerűsítve az állam „eszközt adjon” a polgár kezébe, amellyel megvédheti magát, amikor az állami szervek nem tudják megvédeni. Az a tény, hogy a jelenlegi szabályozás szerint a hatóságok kizárólagos diszkrécióján múlik a fegyverengedélyek kiadása, nem biztosít elégséges lehetőséget a polgároknak arra, hogy személyi biztonságukról ilyen mértékben gondoskodhassanak, mivel hiába felelnek meg a jogszabály által támasztott követelményeknek, a jogalkalmazó egyszerűen csak visszautasíthatja a kérelmüket, indokolásnak pedig elégséges annyi, hogy nem tartják indokoltnak. A polgárok számottevő többsége ilyen szabályozás mellett kiszolgáltatott az élet

¹⁸ szürreális is lenne elvárni a rendőröktől, hogy abban a pillanatban „ott teremjenek” az ország bármely pontján ahol, és amikor pontosan az egyént jogtalan támadás éri

kioltására irányuló jogtalan támadással szemben, sokkal nagyobb garanciát jelentene, ha jogszabály által támasztott (amúgy helyesen) szigorú feltételeknek való megfelelés automatikusan biztosítaná a fegyverek tartására és viselésére vonatkozó engedély kiadását. Egy ilyen jellegű regula nem csak megkönnyítené az önmaguk és környezetük védelmét biztosítani kívánó állampolgároknak az engedély megszerzését (tekintettel arra, hogy nem kell attól aggódniuk, a hatóság majd értelmetlennek ítéli ügyüket), de a hatóság szerepét e tekintetben inkább az engedélyeket jogszabály szerint automatikusan kibocsátó szervvé „degradálná”, ami többek között csökkentené a visszaélések előfordulásának lehetőségét is.

Annak ellenére, hogy a fegyvertartás jelenlegi szabályainak ismertetése másik fejezet témája lesz, annyit már az eddigiekben is láthattunk, hogy a fegyvertartáshoz és viseléshez szükséges engedély kiadására a rendőrség jogosult, erre törvény hatalmazza fel e szervet¹⁹. Bár a jogszabály *expressis verbis* nem mondja ki joghatóságuk okát, az Alaptörvény szerint a „rendőrség alapvető feladata a [...] közbiztonság, a közrend [...] védelme”²⁰. Tekintettel arra, hogy a fegyverek magánkézben tartása (és kifejezetten a viselésük) egyes esetekben akár fokozott veszélyt is jelenthet a közbiztonságra, jogszerűnek tűnik, hogy a rendőrség hatásköre a fegyverek engedélyeztetése tekintetében a közbiztonság védelméhez kapcsolódó feladatokkal van összefüggésben, így e szerv hatalma arra vonatkozóan, hogy kizárólag az ő mérlegelésükön múlik az eljárás eredménye, szintén erre a feladatokra vezethető vissza. Azonban, ha megvonjuk a rendőrségtől ezt a mérlegelési jogkört, azzal együtt lényegében a jogalapot is elvonjuk az engedélyeztetés mögül, hiszen a közbiztonság védelmével megbízott szerv nem rendelkezne a továbbiakban tényleges döntési lehetőséggel. A fegyvertartás engedélyének megadása – vagy pontosabban annak igénylése – így kizárólag az azt kérő mérlegelésén múlna, vagyis annak megítélése, hogy az ahhoz szükséges objektív feltételeknek (büntetlen előélet, elméleti és jártassági követelményként jogszabályban meghatározott feltételek...stb.)²¹ való megfelelésen kívül egyáltalán szükséges-e, vagy pontosabban; indokolt-e, hogy az adott személy fegyvert tartson, kizárólag a szóban forgó egyén döntésén múlna. A szükségesség mérlegelése így látszólag jogalap nélkül marad, hiszen a magánszemélyeknek – bár feltételezhetően érdekében áll – nem fűződik különösebb kötelezettsége a közrend és közbiztonság fenntartásához, így ebből levezetni a mérlegelésének jogalapját aligha lehetséges. Ellenben az önvédelemhez (vagy ha a törvényi forrásokhoz nyúlunk vissza; jogos védelemhez)

¹⁹ 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerekről

²⁰ Magyarország Alaptörvénye, 2011. április 25., Az Állam, 46. cikk

²¹ 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerekről

fűződő érdek és ennek a törvényi elismertségéből következő joga kellő alapot jelenthet a fegyvertartás igényéhez. Szót kell ejtenünk továbbá az arányosság kérdéséről is, hiszen védelmi célból lőfegyver viselése egyértelműen a támadó életének kioltásával veszélyeztet. Hiába rendelkezzon valaki megfelelő tudással a fegyverek kezelését, és így a különböző testtájakat ért lövések életre veszélyességét illetően, egy életveszéllyel fenyegető támadás esetén aligha van lehetősége a védekezőnek megfelelően mérlegelni, pontosan hogyan is adja le az őt ért támadás elhárítására hivatott lövést.

A jogos védelem intézményesítése a büntető törvénykönyv által azonban egyáltalán nem vonja magával, és így említés szintjén sem foglalta magában a fegyverek szükségességét ennek a jognak a gyakorlásához. A magyar jogalkotó és az Alkotmánybíróság gyakorlatát tekintve gyakorlatilag hagyománya van hazánkban a polgári fegyvertartás szigorításának, annak ellenére, hogy a népesség részéről rendre panaszokba ütközött. Az elmúlt nagyjából harminc évben a lőfegyverek egyre több kategóriája fokozatosan engedélyhez lett kötve ezt pedig rendszeresen sérelmezték a fegyvert már maguknál tartók. Ez utóbbira kiemelkedő példa volt a 9/2007. (III. 7.) Ab határozat, amelyben a flóbert fegyverek engedélyhez kötésének kifogásolására reagált az Alkotmánybíróság. Bár az említett határozat már egy évtizede nem hatályos, mégis szükségesnek látom megemlíteni a benne megfogalmazott messzemenő következtetések miatt, amelyek a fegyvertartás engedélyezésének jogalapját tekintve kifejezetten jelentősek lehetnek. E határozatában az Alkotmánybíróság kimondta azt a (dolgozatomban már korábban említett) következtetést, miszerint: „a lőfegyvertartás joga nem tartozik az alapvető emberi jogok körébe”.

4 Fegyveres önhatalom a birtokvédelemben

Ahhoz, hogy felmérjük a védelem céljából polgári kézben levő fegyverek alkalmazhatóságának lehetséges határait, végig kell vegyünk a védelmi fegyverhasználat lehetséges eseteit a védelmi helyzetek típusai alapján. Hazánkban a bűnügyi statisztikákat tekintve komoly túlsúlyban vannak a vagyon elleni bűncselekmények. 2023-ban a szándékos, befejezett emberölési eseteket és a testi sértéseket összeadva (mint a legjelentősebb élet elleni bűncselekmények) 6677 bűncselekmény lett regisztrálva. Ezzel szemben csak a leggyakoribb vagyon elleni bűncselekményből (amely a lopás) 2023-ban 49127 eset lett regisztrálva, ugyanebben az évben további 536 a regisztrált rablások száma²². A rablás és lopás tényállásának különös kapcsolata, hogy ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz²³. Ez egyrészt jelenti azt, hogy a vagyon elleni bűncselekmények leggyakoribb formájából kialakuló tényleges, erőszakos konfrontációk száma már a jóval elenyészőbb számú 536 regisztrált rablás kategóriáját erősíti, másrészt (számításba véve a nem elhanyagolandó látenciát) azt is levonhatjuk következtetésképp, hogy a tetten érések nagy része így nem is jutott el a tényleges fizikai erő vagy fenyegetés alkalmazásáig. Bárki el tudja képzelni az esetet, amint a tolvaj az általa jogtalanul birtokba vett tárggyal egyszerűen elszalad, a sértett pedig nem éri utol, hogy a bűncselekményt megakadályozza. A kérdés, amely a fegyveres tulajdonvédelem nyomán ez esetben felmerül, hogy az ilyen alkalmakkor a sértettek helyzetét megkönnyítené-e a tulajdonuk védelme céljából történő fegyverhasználat, és ha igen, arányos, illetve jogi szempontból megengedhető-e az ilyen cselekmény. Az arányosság kérdése itt egy nem magától értetődő kérdés, hiszen egyértelmű, hogy halálos sérülések okozása egy lopás megakadályozása érdekében az esetek többségében aránytalan lenne, így főszabályként semmiképpen nem kezelhető. A határtalan védelmi hatalom lehetőségének kizárását továbbá a jogos védelem tényállásának alapul vételével szeretném alátámasztani, amelynek alapesete így szól: *Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, **javai** vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges*²⁴. A szükségesség fogalma e tényállásban az arányosság megnyilvánulásának megjelenése, azt jelenti, hogy a védekezőnek a jogtalan támadás elhárításához enyhébb

²² https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0003.html, 2024. 06. 25. 20:31

²³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 365. § (2)

²⁴ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 22. § (1)

*védekezési mód nem állt rendelkezésére, mint amelyet alkalmazott.*²⁵ Ez egyet jelent azzal, hogy szükséges az a védelmi cselekmény, amely az adott jogtalan támadás elhárítására alkalmas cselekmények közül a legkevésbé súlyos. Ez a határ azonban törvényben meghatározott esetben átléphető.

Hazánk Alaptörvénye pontosan megfogalmazza a jogos védelem büntetőjogi tényállásának alapjául szolgáló jogot, mely szerint *mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett, vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.*²⁶ A tulajdon ellen intézett támadások leggyakoribb formája, a lopás a tulajdonjogot annak egyik részjogosítványa, a birtoklási jog elvonása útján sérti²⁷, a birtok önhatalommal történő védelmére pedig nem a jogos védelem büntetőjogi tényállása az egyetlen jogilag szabályozott lehetőség. A polgári jog egy igen régi alapszabályokon nyugvó, és vitathatatlanul az egyik legfontosabb része, a dologi jog szabályozási struktúráját tekintve abszolút szerkezetű jogviszonyokat szabályoz, amelyek jelentése, hogy a jogosult kivételével mindenki más kötelezett, kötelezett többnyire passzív magatartást tanúsítani, amely főképp a jogosult jogának gyakorlásában nem akadályozásaként valósul meg. Nincs ez másképp a tulajdonjoggal, és annak e fontos részjogosítványával, a birtokjoggal sem. A birtok, lévén egy tényleges helyzetet jelent, mintsem egy elméletben létező, a gyakorlatban közvetetten megnyilvánuló jogot, jogtalan elvonása egy mindenki számára jól érthető szituáció: a jogosult hatalma a birtok tárgya felett egy másik, jogosulatlan személy jogilag nem megengedett beavatkozása folytán megszűnik, úgy, hogy e jogosulatlan személy tényleges birtokába veszi a dolgot. Lényegét tekintve ez is csak egy jogtalan támadás, a jogosult jogának megtámadása, büntetőjogi megfelelőjétől mindössze jogi tárgyát tekintve elválasztható. Hasonlóképp, a jogrendszerünk itt is engedélyt ad a jogosultnak, hogy megvédje magát, pontosabban megvédje a jogát, amely ellen (és így a jogán keresztül a jogosult ellen) támadást intéztek. Ez a jogos önhatalom, amely tekintetében a Polgári Törvénykönyv mindössze annyit fogalmaz meg, hogy *a tilos önhatalom ellen a birtokos – a birtok megvédéséhez szükséges mértékben – önhatalommal is felléphet.*²⁸ A szükségesség fogalma itt is hasonló jelentéssel bír, mint a jogos védelem intézménye esetében, az erőszak alkalmazása megengedett, de kizárólag a legenyhébb mértékben, amely még alkalmas a birtokvédelem

²⁵ 4/2013. Büntető jogegységi határozat - a jogos védelem kérdéseiről

²⁶ Magyarország Alaptörvénye, 2011. április 25., V. cikk

²⁷ Gál István László (szerk.): Magyar Büntetőjog – Különös Rész, Budapest, Osiris Kiadó, 2023, 414. old.

²⁸ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 5:6 § (1)

megvalósítására. Alapvető különbség azonban a jogos védelem, és a jogos önhatalommal történő birtokvédelem között, hogy amíg az előbbi törvény szerint meghatározott elengedhetetlen feltétele, hogy a támadás közvetlenül fenyegető legyen, vagyis „*intézettnek, vagy „közvetlenül fenyegetőnek” kell lennie*, a támadó tehát egy bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósítását már megkezdte, vagy annak megkezdésétől azonnal vagy rövid időn belül reálisan tartani lehet²⁹. Ezzel szemben a birtokvédelem esetében az önhatalom nem csak a közvetlen és jogtalan támadás elhárítására, visszaverésére irányulhat, hanem „*a már elveszett birtok önsegéllyel való visszaszerzésére is*”³⁰. A birtok visszaszerzésére vonatkozó határidő nincs meghatározva pontosan a magyar jogban, azonban egy gyakorlati határt jelent az önhatalommal történő birtokvédelemre vonatkozó azon rendelkezés, hogy a visszaszerzés céljából kizárólag akkor lehet fellépni, ha más birtokvédelmi eszköz igénybevételével olyan idővesztés járna, amely a birtokvédelmet megghiúsítaná³¹. Adott tehát az alapvető különbség a jogos védelem és az önhatalmú birtokvédelem között: mivel a birtokvédelem célja a dolog megtartása a jogosultnál, így ezt a jogot veszély fenyegetheti azután is, hogy a támadás már nem minősíthető közvetlenül fenyegetőnek, ebből kiindulva tehát a fegyveres védelem alkalmazására is kiterjedtebb lehetőséget feltételezhetnénk. Fontos azonban megjegyezni a másik, korábban tárgyalt különbséget is, amely elsősorban a két különböző védelmi helyzetet eredményező bűncselekmények jogi tárgyából következik. A jogos védelem esetében a támadás irányulhat a védekező életének kioltására, vagy súlyos testi sértés okozására, ami a védelmi célú fegyverhasználatnak lényegesen nagyobb teret engedne, mint a birtok tárgyának védelme, illetve visszaszerzése, hiszen ez utóbbi nem fenyegeti közvetlenül a védekező életét vagy testi épségét.

Az eldöntendő kérdés tehát az, hogy amennyiben megengedjük a birtokvédelem céljából történő fegyverhasználatot, mint az önhatalom gyakorlásának gyakorlati eszközét, milyen mértékben tekintjük azt megengedhetőnek, vagyis mik azok a határok, amelyek közé az ilyen jellegű védelmi cselekmény beszorítandó. A túlkapasok lehetősége egyértelműen látszik: élet kioltására alkalmas fegyver védekezés céljából történő alkalmazása olyan helyzetben, amikor a védekező élete egyáltalán nincs is veszélyben, arra enged következtetni, hogy az ilyen eszközöknek semmi keresnivalója nincs a birtokvédelem kérdéskörében. Nem érdemes azonban elfelejteni azt, a több korábbi bírósági ítélet által alátámasztott tény, hogy

²⁹ 4/2013. Büntető jogegységi határozat - a jogos védelem kérdéseiről

³⁰ Lenkovics Barnabás: Dologi jog, Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2014, 241. old.

³¹ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 5:6 § (2)

büntetőügyekben a jogos védelem elbírálásánál a támadónak okozott sérelem esetén számításba vett szempont, hogy a védekezés céljából végzett cselekmény milyen és mekkora kárt okozott a támadónak. Előfordult már az is, hogy ugyanazon eset elbírálásánál két, egymást alig pár másodperccel követő mozdulatok két teljesen ellentétes döntést eredményeztek: szívet ért szúrás tekintetében emberölés büntetéből jogos védelem okán felmentés, azt rövid időn belül követő, farpofát ért vágás miatt testi sértésre hivatkozva szabadságvesztés³². Bár a Kúria az ilyen jellegű döntéseket hajlamos felülbírálni (ahogy ez az említett esetben is történt), az azért mindenképpen megállapítható, hogy a védekező cselekmény iránya, minősége, és az általa sértett testtáj igenis a jogos védelem tényét megalapozó vagy kizáró tényezőként értékelhető a bíróság által. Védelmi cselekményként pedig egy késsel történő szúrás aligha hordoz magában kisebb életveszélyességet, mint egy kézi lőfegyverből leadott lövés. Kimondott alapelv a jogtalan támadás esetében, hogy a támadás elhárítására irányuló cselekmény által okozott kár viselése a jogtalan támadót terheli, az erőszak alkalmazásának megengedhetősége³³ a birtokvédelemben pedig megalapozza azt a feltételezést, hogy a jogtalan támadónak a védekező tulajdon, illetve birtokjogának megtámadása esetén is számolnia kell a védekezés során testi sérülés elszenvedésével.

A fentiek alapján levonható következtetésképp, hogy birtokvédelem céljából igenis alkalmazható erőszak, méghozzá abban a legenyhébb mértékben, amely a védelem eredményes megvalósítása szempontjából szükséges. Amennyiben a védekező fizikailag gyengébb, mint támadója, egyértelműen előfordulhat, hogy pusztán testi ereje nem elégséges annak a legenyhébb erőszaknak a kifejtéhez sem, amely a birtokvédelem effektív megvalósításához szükséges. Ezesetben tehát jogrendszerünk ismét az erősebbnek kedvez, amennyiben nem elég erős valaki tulajdonának, birtokának megvédéséhez, a törvény által biztosított védekezési jog üres ígéret csupán, de nem valódi lehetőség. A fegyverhasználat birtokvédelmi célból történő megengedése orvosolná ezt a jogi és ténybeli helyzetek összeegyeztethetlensége nyomán felmerült problémát: a fizikai alkalmasság nem szabad, hogy kimondatlan, de gyakorlati feltétele legyen a Polgári Törvénykönyv által adott védelmi jog gyakorlásának. Az arányosság kérdése pedig – hiába tűnik problémásnak – pontosan ugyanúgy elbírálható, mint az élet kioltására irányuló támadás elhárítását célzó jogos védelmi helyzet esetén: a fegyverrel adott helyzetben okozott sérülést, a fegyverrel eltalált testtáját, a védekező és támadó fizikai erőkülönbségét és elmeállapotát figyelembe véve megfelelő volt-e a birtokjog megvédésére, és

³² Bf.I.225/2016/23.

³³ Lenkovics Barnabás: Dologi jog, Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2014, 241. old.

nem okozott-e nagyobb hátrányt, mint amivel a támadónak számolnia kellett. Nem mindegy ugyanis, hogy a birtok tárgyával kezében elszaladó tolvajra leadott lövés annak lábát célozta, hogy csupán mozgását megakadályozza, vagy a fejét célozta, ami viszont egyértelmű túlkapás. A fegyver alkalmazása során tehát ezt a gyakorlati kérdést érdemes mérvadóként értékelni, nem pedig azt a tényt, hogy a fegyver maga alkalmas-e a szükségesnél súlyosabb kár (sérülés) okozására, mert az a tény, hogy alkalmas rá, egyáltalán nem jelenti, hogy arra is volt használva. Egyetlen tisztázandó kérdés maradt csupán a fegyveres birtokvédelem problémája tekintetében, mégpedig, hogy mi alapján bízza a jogalkotó a fegyvert védelmi célból viselőre, hogy adott helyzetben ne okozzon nagyobb kárt a fegyverével, mint amekkora szükséges. Erre a válasz semmiképp sem jogi mérlegelés eredménye, hanem a fegyver megfelelő és felelősségteljes viseléséhez és használatához szükséges szakmai tudás megléte kell legyen, ami pedig a fegyver tartására vonatkozó engedély megszerzésének objektív feltételeként szabályozandó a jogalkotó által, de a hatóság objektív feltételeket számításba nem vevő mérlegelési jogköre aligha alkalmas ezen szakmai tudás meglétének megállapítására, és ennél fogva jogszerű döntés meghozatalának lehetővé tételére.

5 Fegyverhasználat a személyi védelemben

A fegyverek legnagyobb részének ritkasága és nehezen hozzáférhetősége hazánkban egyértelműen ezen eszközök veszélyességére vezethető vissza. A birtokvédelem témájánál látszott, mennyire kényes dolog eltalálni, hol, mikor és hogyan alkalmazhatóak ezek a tárgyak. Egyrészt ott van az a megvalósítandó igény, hogy a jogos védelem (legyen szó személy- vagy birtokvédelemről) esetében minden polgár képes legyen olyan erő kifejtésére, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy megvédje magát. Ezzel szemben el kell ismerni azt a teljesen jogos félelmet, ami a fegyverek természetéből ered, vagyis, hogy alkalmatlan kezekben hatalmas és aránytalan károkat tudnak okozni. Az, hogy ez a félelem inkább a társadalom tagjainak, vagy a jogalkotó gondolkodásmódjára jellemző inkább, mindenkinek magának kell megítélnie, mégpedig környezetében élők véleményei alapján. E dolgozat ürügyén magam is készítettem egy felmérést, amelynek keretében 415 ember válaszolt többnyire a biztonságérzet felmérését célzó, egyszerű kérdésekre, amiket a 2012. évi C. törvény jogos védelemre vonatkozó rendelkezéseire tekintettel állítottam össze, ennek eredményeire a jogos védelmi helyzethez kapcsolódó fegyverhasználat tárgyalása során többször is fogok hivatkozni. Ahogy a közgondolkodás által Gróf Széchenyi Istvánnak tulajdonított mondás tartja: „*Minden nemzetnek olyan kormánya van, aminőt érdemel*”, ez pedig nincsen másképp a joggal sem. Egy nemzet joga, jogterületenként változó mértékben, de valamilyen szinten tükrözi a polgárok gondolkodásmódját. Magyarországon a fegyvertartás nem kifejezetten elterjedt hobbi, ez egyrészt indokolható azzal, hogy az ilyen eszközök tartása és a hozzájuk kapcsolódó szabadidős tevékenységek (sportlövészet, vadászat) költséges foglalkozásoknak számítanak, Magyarországon pedig a háztartások megtakarításait tekintve a pénzügyi eszközök eloszlása kifejezetten egyenlőtlen³⁴, sokan nem engedhetik meg maguknak az ilyen jellegű költségek. Másrészt a magyar polgárok gondolkodása általánosságában nem kifejezetten „fegyverbarát”, a közgondolkodásra egy sajátos szkepticizmus jellemző, amely a tűzfegyverek önvédelmi funkciójával kapcsolatban is ellentmondásokat eredményez. Kutatásom során végzett felmérésben a válaszadók 61,4%-a nem érezte magát alkalmasnak arra, hogy jogtalan támadás esetén fizikai erejével megvédje magát. Hasonló arányokban, a megkérdezettek 60%-a érezte úgy, hogy fegyverrel meg tudná magát védeni (amennyiben tartaná ilyen eszközt). Ebből arra lehetne következtetni, hogy az önvédelmi célú fegyvertartás (bár az eredmények szerint

³⁴ <https://www.economx.hu/magyar-gazdasag/megtakaritas-realertek-inflacio-magyar-nemzeti-bank-bankmonitor.792240.html>, 2024. 10. 18. 15:24

kétségkívül megosztó téma) nem ítéli el a többség. Ezzel szemben arra a kérdésre, hogy javítana-e a közbiztonságon, ha a jogkövető állampolgárok közül többen tartanának maguknál fegyvert, a kitöltők 66,7%-a nemleges választ jelölt. Még kérdésesebbé teszi a témát (és összességében a közgondolkodást) ha számításba vesszük, hogy a válaszadók 72,8%-a a megkérdezésükkor nem érezte úgy, hogy a rendőrség megfelelően meg tudná őket védeni, amennyiben bűncselekmény sértettjévé válnának. *„A rendőrség reaktív tevékenységének lenyomata látszik a megosztott egyéni tapasztalatokban is: Pár héttel ezelőtt egy jó erőben lévő korosztályombeli fiút, fényes nappal megkéseltek az utcán mivel nem volt hajlandó oda adni az óráját. Szerencsére érdemi sérülése nem lett hamar felépült. Azért nem tett feljelentést mert tudta hogy semmire sem vezetne. Ugyanazon a napon, ismerősöm akinek a párja rendőr. Nevetve mesélte, hogy munkaidőben milyen jól kávéztak a margit szigeten. Az eset a nyolcadik kerület legveszélyesebb részén történt. Egy rendőr sem volt a közelben”,* írja egy válaszadó. *„Egyszer kihívtuk a rendőrséget éjjélkor, mert két háznyira tőlünk elloptak egy komplett építkezést (az utolsó szerszámig, több millió forintos kárt okozva) erre pedig azt reagálta a yard, hogy kijönnek akkor, ha vér folyik. [...]”* válaszolta egy másik kitöltő, és emellett még érkezett néhány visszajelzés, amely a rendfenntartó hatóságok munkájának eredményével kapcsolatos szkepticizmust fejezte ki. Mindezek mellett hasonlóképp írtak a válaszadók számtalan, a fegyverviselés veszélyességére reflektáló, a fegyvertartással kapcsolatos ellenszenvet kifejező véleményeket: *„Szerintem a közbiztonság romlásához vezetne [...]”, „Az iskolai lövöldözések, az ártatlanok halála Amerikában szerintem nagyszerű példa arra, hogy miért nem kell fegyver [...]”, „Szerintem minél több embernél lenne önvédelmi eszköz, annál több lenne az esetleges testi sértés. Ha tudnám, hogy sok embernél van még kevésbé érezném magam biztonságban.”, „Elég példát venni amerikáról, rengeteg ember hal meg a fegyvertartás miatt, mert az emberek indokolatlan helyzetekben is használják. Határozottan ellenzem a lakossági fegyvertartást!”* (sic), írják a fegyvertartás közbiztonságra gyakorolt pozitív hatásával kapcsolatban (véleményem szerint jogosan) kételkedő válaszadók. Ahogy azt a biztonság és a védelem igényénél már említettem, az állam a polgárok biztonságának garantálását a jogtalan támadásokkal szemben védelmi hatalmának delegálásán keresztül valósítja meg napjainkban, ennek egyik ág a hatóság, másik ága pedig a polgároknak biztosított ön- és tulajdonvédelem joga és a jogos védelem lehetősége. Az önvédelem fizikai erőfölény hiányában nem megvalósítható egy támadóval szemben, így annak érvényesüléséhez fegyver kell, amivel kapcsolatban a közgondolkodás többnyire elutasító, de ugyanígy szkeptikus a rendvédelmi hatóságok feladatainak maradéktalan ellátásával kapcsolatban is, miközben a felmérésben válaszadók 74%-a inkább a nemleges választ érezte a véleményére jellemzőnek

amikor arra a kérdésre kellett válaszolni, hogy megfelelőnek érzik-e Magyarországon a közbiztonságot. Ezen a ponton szeretném kiemelni, hogy az imént felsorolt és említett adatok a saját kutatásom eredményei és nem megállapítható (ahogy nem is tisztem ebben a dolgozatban megállapítani), hogy tükrözik-e a valós helyzetet. Arra azonban mindenképp rávilágítanak, hogy ezek a sokszínű vélemények és alapjaikban különböző nézőpontok táptalajként szolgálhattak egy olyan (az írásom későbbi részeiben részletesebben ismertetett) szabályozásnak, amely egy igen széleskörű és megengedő ön-, közérdek- és tulajdonvédelmi jogot adott a magyar polgárok kezébe, emellé létrehozott egy önvédelmi célú fegyvertartást aránytalanul (vagy pontosabban inkább nem megfelelően) megnehezítő joganyagot, ami mellé párosul, hogy a bíróságok nem szeretik elismerni az eléjük kerülő jogos védelmi helyzeteket, ha pedig igen, ahhoz előfordul, hogy 5 év és a legfelsőbb bírói fórumként funkcionáló Kúria döntése³⁵ szükséges. „*A kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad*”, tartja az ismert szólás amely a kedvező kompromisszumokra utal, és talán így lehetne jellemezni a magyar önvédelmi szabályozást is: aki fél a tűzfegyverektől, annak garanciát jelent a hatályos, szigorú szabályozás, aki pedig annyira félti a személyi biztonságát, hogy szeretné azt saját maga garantálni, annak rendelkezésére áll egy kiterjedt önvédelmi jog, amelyet az Alaptörvényből kiindulva a Btk. biztosít, mégis mindkét oldalon megtalálható a megfelelő jogérvényesülés hiánya. A jogos védelem oldalán a problémás bírói gyakorlat, a fegyvertartás oldalán pedig az engedély kiadásának körében felmerülő visszásság, ezek pedig jelentősen megnehezítik a polgárok személyi biztonságához kapcsolódó igényének megfelelő érvényesülését.

5.1 A jogos védelem és az arányosság követelménye

Magyarország Alaptörvényének V. cikke rendelkezik a tulajdon- és önvédelem jogáról. Ezt az alapjogot kettő ágazatra, a tulajdonvédelemre és személyi védelemre osztja el egymás között a 2013. évi V. törvény (ennek esetét fentebb ismertettem) és a 2012. évi C. törvény. Ez utóbbi sokkal szélesebb körű jogot biztosít, ezt pedig legjobban azok a törvény által nevesített esetek szemléltetik, amelyek az arányosságot, mint tényezőt iktatják ki a mérlegelendő kérdések közül. Ezt a törvény nem úgy teszi, hogy megfogalmazza ennek a tényezőnek a lényegteleniségét, éppen ellenkezőleg, a jogos védelem esetében ez továbbra is fontos és lényeges marad – csupán nem kérdésként, hanem „tényként”, ami azt jelenti, hogy a megadott esetekben kötelezően arányosnak kell tekinteni minden cselekményt, legyen akár milyen durva is, ami közvetlenül a támadás elhárítását szolgálta. A 2012. évi C. törvény 22. § (2) bekezdése

³⁵ Bfv.III.235/2017/11

kimondja, hogy a felsorolt esetekben a „*jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna*”³⁶, ami nem azt jelenti, hogy nem számít az arányosság, hanem hogy a legnagyobb jogsérelmet okozó, elhárításra szolgáló cselekmény is megengedett és arányosnak tekintendő, függetlenül a jogtalan támadás tényleges súlyosságától. A korábban már említett, a Kúria Bfv.235/2017/11. számú precedensképes határozatának előzményeül szolgált bírósági határozatok is magukban foglaltak terjedelmes indokolásokat a szükségesség követelményéhez kapcsolódóan. Az arányosság vizsgálatánál ugyanis kettő, egymásra kihatással levő tényezőt kell főképp értékelni: egyrészt, hogy a védekezéssel okozott kár ne legyen súlyosabb, mint aminek az elhárítására törekedtünk, ezt a szabályt pedig valamilyen szinten lazítja a másik fontos szempont, vagyis, hogy a cselekmény olyan lehet, ami alkalmas arra, hogy megfelelően elhárítsa a jogtalan támadást. Tehát főszabály, hogy amikor védjük például a tulajdonunkat, akkor ne okozzuk a támadónk halálát, és ezen főszabály alól jelent kivételt, ha az elhárításhoz szükséges mértékű védekező cselekmény nagyobb kárt okoz, mivel ennél enyhébb cselekedettel nem tudtuk volna megvédeni magunkat, vagy a tulajdonunkat, vagy a közérdeket, vagy bárki mást. Ez utóbbi felsorolást a törvény alapján szükséges volt hozzátenni, ugyanis általános félreértés, hogy az embernek jogos védelem keretében kizárólag az önvédelemhez van joga. A jogszabály az elhárítható támadást ezzel a felsorolással definiálja, vagyis jogos védelem megvalósítható minden olyan jogellenes cselekmény esetében, ami a „*saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás*”³⁷. Ha azt feltételezte volna bárki, hogy a jogos védelem az önvédelemre korlátozódik, annak igazán meglepő lehet az idézett szabály alapján, hogy például az utcán egy telefonfülkét vagy egy buszmegállót rongáló személyt erőszakkal is arra kényszeríthet, hogy felhagyjon a jogellenes tevékenységével (lévén, hogy a buszmegállók vagy nyilvános telefonfülkék épségéhez fűződő közérdeket sérti) és ez a cselekmény teljesen jogszerű lenne, és mint olyan nem büntethető. Ez a törvényi rendelkezés, ami világítótoronyként mutatja a helyes utat egy bírói gyakorlatban kifejezetten hiányosan érvényesülő jogos védelmi helyzetekkel tarkított joggyakorlat sötétségében, rávilágít arra, hogy a jogtalan támadások elhárítását soha nem is kellett 100%-ban a rendőrségtől vagy egyéb rendvédelmi szervektől elvárni. A kriminológia alaptézisei közé tartozik, hogy a bűncselekmények elhárításában kiemelkedő szerepe van a társadalom tagjainak, így a civileknek, akik testi épségüket féltve, a megfelelő eszközök hiányában az esetek java részében

³⁶ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 22. § (2)

³⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 22. § (1)

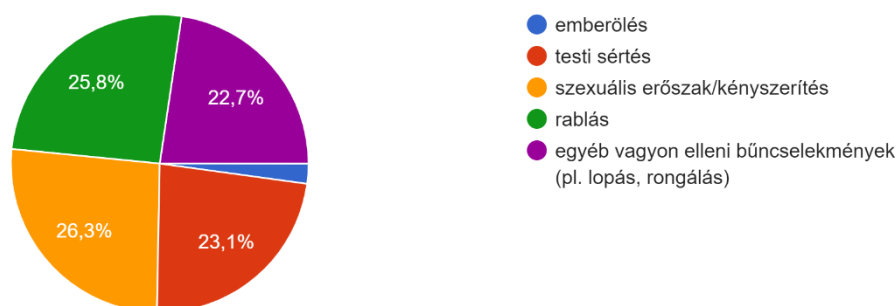
nem avatkoznak be, amikor ilyen eseteket látnak, ahogy többnyire nem avatkozik be senki a közterületeken történő verekedések és egyéb jogtalan támadások esetében sem. A jogtalan erőszaknak kiszolgáltatott magyar állampolgárok védekezéshez való jogát csak tovább gyengíti az említett, hibás bírói gyakorlat, amely például a gáz- és riasztófegyverrel magvalósított védekezéseket rendszeresen garázdaságként értékeli jogos védelem helyett. A Kúria korábban sokat emlegetett precedensértékű határozata alapján e kiszolgáltatottság alól jelenthetnek némi felmentést a Btk. 22. § (2) felsorolt esetek. Ezek közé tartoznak a törvény listázása alapján, ha a jogtalan támadást személy ellen éjjel, fegyveresen, felfegyverkezve vagy csoportosan követik el, vagy az a lakásba az imént felsorolt módok valamelyikén történő jogtalan behatolás vagy a lakáshoz tartozó bekerített helyre történő jogtalan behatolás. Az említett jogesetre a személy ellen éjszaka elkövetett jogtalan támadás vonatkozik, viszont emellett a felsorolt esetek bármelyike lezárulhat a támadó halálával, a védekező cselekmény ugyanúgy legális minősítést kell kapjon. A probléma ezeknek a rendelkezéseknek az esetében leginkább az, hogy a védekezést célzó cselekménynek a már megkezdett, vagy közvetlenül fenyegető támadást kell elhárítania, és ilyen esetekben (ahogy azt a példaként említett jogeset elbírálása során alsóbb szinten hozott ügydöntő határozatok is mutatják) a büntető bíróságok törekednek arra, hogy valamilyen módon megállapítsák, hogy a támadás nem volt közvetlenül fenyegető, vagy esetleg már nem fenyegetett amikor a védekező elkövette a támadónak sérelmet okozó cselekményt. Ezekben az esetekben a döntés gyakran alig néhány másodpercen múlik, ami nem elégséges idő ahhoz, hogy egy támadás miatt zavarodott személy megállapítsa: „vajon, aki az előbb megütötte, az meg fogja-e ütni még egyszer?”. Az arányosság kérdésének értékelése esetére a törvény is megemlíti, hogy az elhárítás szükséges mértékének túllépése nem büntethető ijedtség vagy menthető felindulás esetén.³⁸ Ezeknek a szempontoknak a figyelembevétele hasonlóképpen fontos amikor azt kell értékelni, hogy közvetlenül fenyegető volt-e a támadás, illetve, hogy joggal feltételezhette-e a védekező személy a támadás újbóli megindítását. Az óvatos megfogalmazás és a meghatározott rendelkezések alkalmazásával kapcsolatos bírói hezitálás persze érthető: semmiképpen sem szabad hagyni, hogy a jogos védelem intézménye megtorlások és önbíráskodás mentsvárává váljon, ezt a megelőzést azonban nem érdemes túlzásba vinni, hiszen csak a polgárok önmaguk megvédésére vonatkozó esélyeit rontja, ha veszélyes helyzetekben azon kell aggódniuk, nehogy őket büntessék meg az életüket/javaikat érő jogtalan támadás elhárítása miatt. A törvény éppen ezért fogalmazza meg az említett eseteket, amikor a túlkapas arányosság tekintetében ki van zárva. Ennek a törvényi

³⁸ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 22. § (3)

rendelkezésnek társadalmi megalapozottsága is van, ezt a saját kutatásommal egy olyan egyszerű módon igyekeztem szemléltetni, hogy a válaszadók bejelölhették mely bűncselekmény elkövetésére látják a legnagyobb esélyt nappal, illetve éjszaka (mivel a korábban említett jogesetben is éjszakai támadásról volt szó, ezért ennek az esetén keresztül szemléltetem):

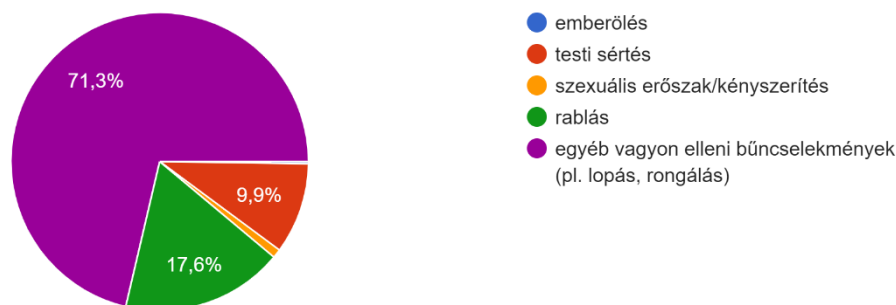
Mit gondol, az alábbiak közül mely bűncselekményre a legnagyobb az esély, hogy éjszaka Ön ellen elkövetik?

415 válasz

Mit gondol, az alábbiak közül mely bűncselekményre a legnagyobb az esély, hogy nappal Ön ellen elkövetik?

415 válasz

A feltüntetett grafikonok jól mutatják, hogy az emberek alapvetően nagyobb esélyét látják az erőszakos bűncselekmények bekövetkezésének éjszaka, mint nappal, ezt az állítást pedig a kérdőívben szereplő további kérdésekre adott válaszok is alátámasztják.³⁹ Ez nem azt jelenti, hogy tényszerűen nagyobb is lenne a valószínűsége, arra viszont egészen biztosan utal, hogy éjszakai támadás esetén a védekező nagyobb veszélyben érezheti magát így a törvénynek is elnézőbbnek kell lennie az arányosság követelményével. Ennek a rendelkezésnek a

³⁹ 1. melléklet

maradéktalan érvényesülése elengedhetetlen az önvédelmi célú fegyvertartás szempontjából, hiszen csak akkor tudja magát egy polgár hatásosan megvédeni, ha biztos lehet benne, hogy cselekményéért nem fogják elítélni. Ezt az általános igényt támasztja alá továbbá a törvény azon rendelkezése, amely szerint a jogtalan támadás elől a megtámadott nem köteles kitérni.⁴⁰ A tűzfegyverek alkalmazása ilyen önvédelmi helyzetben nem csak gyorsan, de a védekező szempontjából sokkal biztonságosabban jelenti a jogtalan támadás megszűnését, mint például egy kés használata, megtűrésük pedig indokolt, hiszen egy olyan szituációban ahol a megtámadott kiolthatja támadója életét, irreleváns, hogy a legálisan magánál tartott, védekezéshez felhasznált eszköz alkalmas-e élet kioltására. Az arányosság követelményét kizáró rendelkezések kivételével természetesen a jogos védelem keretében jogtalan támadás elhárítása céljából leadott lövésnél azt érdemes figyelni, hogy mely testrészt érte és így nagyobb egészségügyi kárt okozott-e a támadónak, mint amekkora megengedhető, továbbá, ha túlkapás meg is lett állapítva, ezesetben is megfelelően értékelni a menthető felindulás vagy ijedtség esetét.

A jogos védelem intézménye tehát – ellentétben a Ptk-ban foglalt birtokvédelemmel – magában foglal olyan eseteket amikor a megtámadott védekezés közben kiolthatja támadója életét, függetlenül attól, hogy neki mely jogát sértették volna a támadással. Ahhoz, hogy ezekre az esetekre a védelméről személyesen gondoskodni szándékozó polgár fel legyen készülve, rejtve kell magán viselnie fegyverét még nyilvánosan és közterületen is, amit törvény kifejezetten engedélyez.⁴¹ Nyilvánvalóan ebből következik hogy az önvédelemre leginkább csak olyan fegyverek lehetnek alkalmasak amiket a megtámadott könnyen magán tud viselni, azt azonban hogy az egyes tűzfegyver-kategóriák alkalmasak-e ilyen célra, az aktuális szabályozás kifejtésénél kell már kifejtetni.

⁴⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 22. § (4)

⁴¹ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet 38. § b)

6 Fegyvertartás aktuális jogi szabályozása

Mint minden fontos, és veszélyes dolognak, a fegyvereknek a jogi szabályozása is egy igen lényeges dolog. Szó szerint és közvetlenül emberek élete vagy halála múlik azon, hogy a fegyverek tartásához és viseléséhez milyen feltételeket állít fel a jogalkotó. A most következő fejezetben a fegyverek hazai szabályozásának fő jellemzői kerülnek ismertetésre, ennek pedig két oka van. A legszembetűnőbb, hogy értelmetlen lenne az aktuális jog kritikáját megfogalmazni és kifejtetni, ha azt nem mutatnám be megfelelően. Másrészt, el kell ismerni, hogy a fegyverek szabályozása nem egy egyszerű joganyag. A részletszabályok a jogforrási hierarchia több szintjén, más-más jogszabályokba vannak foglalva, a megfelelő megismerése nem egyszerű feladat, így dolgozatom egyik célja, hogy közérthetően mutassa be a jelenlegi szabályozást a védelmi célból tartható, erre felhasználható fegyverekre vonatkozóan, fókuszba helyezve az engedély megszerzésére vonatkozó rendelkezéseket. A fegyverjog szabályainak legfelsőbb szintje törvényi szabályozást jelent, elsődleges jogforrás a 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerokről. Alkotmányos szintű szabályozása nincs ennek a jogterületnek, de még maga a „fegyver” szó is csak katonai vagy hadiállapottal kapcsolatos vonatkozásban szerepel Magyarország Alaptörvényében, így a rendelkezések bemutatását a törvénnyel érdemes kezdeni. Fontos számításba venni továbbá az említett törvény kapcsolatát egy, a téma szempontjából lényeges Európai Unió jogforrással, ez AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE - a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről (továbbiakban „Irányelv”). Számos fontos és lényeges szabály alapjául ez az Unió irányelv szolgál, így a törvénnyel, mint a magyar fegyverjog elsődleges forrásával összhangban, szinte egyenrangúként érdemes kezelni.

6.1 Mi a lőfegyver? A fegyverek kategóriái

A törvény hosszas felsorolást tartalmaz a fegyverek különböző kategóriáinak és alkatrészeinek rövid magyarázatára, amelyek bemutatását a lőfegyver törvényi definíciójával kezdem. A jogszabály szerint lőfegyver *„a tűzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki”*⁴². A tűzfegyver fogalmi leírása már ennél bonyolultabb. A tűzfegyverre konkrét, egységes definícióval nem szolgál a törvény, ennek pedig az az oka, hogy kialakításuk, lőszerük és tüzelési módjaik alapján sokféle, egymástól sokszor radikálisan eltérő fegyverek tartozhatnak ebbe a

⁴² 2004. évi XXIV. törvény 2.§ 16.

kategóriába. Jogi szempontból való megkülönböztetésük nemcsak indokolt, hanem kifejezetten szükséges is a közbiztonság fenntartása érdekében. A 2004. évi XXIV. törvény 1. mellékletében a tűzfegyverek és lőszer típusai kerülnek felsorolásra. Ez a lista három fő kategóriára osztja a tűzfegyvereket: *Tiltott (A), Engedélyköteles (B) és Bejelentéshez kötött (C)*⁴³. Tartalmaz a törvény egy aránylag egységesnek mondható leírást, amely az 1. melléklet két kategóriájába tartozó eszközökre is vonatkozik, eszerint tűzfegyvernek minősül az „A” és „B” kategóriába tartozó olyan „kézfegyver, amelynek csövéből gyúlékony hajtóanyag segítségével szilárd anyagú lövedék lőhető ki, ideértve a szilárd anyagú lövedék gyúlékony hajtóanyag segítségével történő kilövésére átalakítható fegyvert is”⁴⁴ Ez lényegében azt jelenti, hogy az ebbe a kategóriába tartozó fegyverek lövedékei valamilyen gyúlékony anyag, a lövés során robbanásra emlékeztető reakciója során felszabaduló energia segítségével nyernek sebességet, amivel a fegyvert elhagyva pusztító erejüket kifejtik. A törvény szerint nem fogalmi követelmény, hogy a lövedék gyorsulását előidéző gyúlékony anyag magában a lövedékben kapjon helyet, hasonlóan veszélyes eszköz lehet ugyanis egy olyan fegyver is, amelynél külön kell betölteni a gyúlélyet vagy lőport. A lövedék megkülönböztetendő a lőszertől, ez utóbbira ugyanis a törvény kifejezett definíciót tartalmaz, miszerint a lőszer „*olyan egybeszerelt töltény, amely lövedéket, lőport, továbbá gyúlélyet tartalmaz*”⁴⁵. A lövedék tehát a lőszernek egy része, és így a törvény meghatározásából megismerve a részeit, funkciójukból levonható a következtetés, hogy a lövedék a tölténynek az a része, amelyet a löfegyver kilő, és amely becsapódásával a lövés által kifejezhető kárt okozza. Lövedékeknek is több típusa van, köztük a robbanó lövedék vagy a gyújtólövedék, ezeket a veszélyes (és minden bizonnyal katonai, mintsem önvédelmi célra kifejlesztett) lövedékeket viszont a jogos védelem szempontjából számításba venni egyszerűen nevetséges elképzelés, így több szót nem is ejtenék róluk. Az egyszerű lőszerral működő fegyverek tehát működésük alapján elsősorban az „A” és „B” kategóriába tartozhatnak.

6.2 A tiltott tűzfegyverek

Az 1. melléklet felsorolása szerint a tiltott fegyverek csoportjának összesen nyolc alkategóriája van, ezeket érdemes végig nézni, ugyanis e típusba tartozó fegyverek jellege magától értetődően magyarázza, hogy miért is tartoznak a „tiltott” kategóriába, ez pedig hasznos következtetéseket enged levonni azzal kapcsolatban, hogy milyen eszközök

⁴³ 2004. évi XXIV. törvény 1. melléklet, továbbiakban „1. melléklet”

⁴⁴ 2004. évi XXIV. törvény 2.§ 29. a)

⁴⁵ 2004. évi XXIV. törvény 2.§ 22.

célravezetőek az önvédelem fegyverrel történő ellátásához. Nyilvánvalóan az alább tárgyalt típusok nem mindegyike egyaránt hangsúlyos, hiszen felhasználásuk és működésük alapján lehetnek alkalmatlanok-, vagy sürgősszerűen az önvédelemhez, esetleg egyéb szempontból kizártak, ezt azonban mindig az adott típusnál kell értékelni. Az „A” kategóriába tartozó tűzfegyverekre vonatkozó fő szabályokat (jellegéből adódóan elsősorban azok nyilvántartását) az Irányelv 9. cikke tartalmazza. Ezen szabályok közül a leglényegesebb (és számunkra a legfontosabb), hogy *„a tagállamok megtesznek minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy megtiltsák az A kategóriába sorolt tűzfegyverek, alapvető alkotóelemek és lőszer megszerzését és tartását.”*⁴⁶ Amellett tehát, hogy egyéni tulajdonságaik alapján indokolt a tiltott kategóriába sorolásuk, ezeknek a tűzfegyvereknek a tiltása egyszerűen alátámasztható annyival is, hogy az Unió jog „kötelezi” az államokat ezen eszközök tiltására. Természetesen ezeknek a fegyvereknek a beszerzése sem abszolút lehetetlen, az Irányelv maga is megfogalmaz olyan egyéni eseteket, amikor indokolt lehet az ilyen eszközök magánkézbe adása, ezeknek azonban többnyire semmi közük sincsen az önvédelem kérdésköréhez, így lényegtelenek a dolgozat témája szempontjából.

6.2.1 Az automata tűzfegyverek

Az első alkategóriába az automata tűzfegyverek tartoznak, ami tűzfegyver minőségéből eredően az automata löfegyverek csoportjába tartozik. Az automata löfegyver *„olyan löfegyver, amely minden lövés után automatikusan újratölt, és az elsütőszervezet egyszeri működtetésével egynél több lövést képes leadni”*⁴⁷. Tiltásuk oka véleményem szerint törvényi indoklás nélkül is jól érthető, de vetítsük ezt a jogos védelem helyzetének vásznára. Jelenleg a tűzfegyvereket, a fegyverek egyik legveszélyesebb típusát tárgyaljuk, ezek többsége az élet kioltására alkalmas, még akkor is ez a használójának nem kifejezett szándéka a használatkor. Az ilyen eszközök tartására és viselésére a Büntető Törvénykönyv 22.§ (2) teremti meg az alapot, amely lényegében úgy is minősíthető, mint az „aránytalansági klauzula”. Ez a rendelkezés sorolja fel azokat a körülményeket, amelyek ha jellemzőek az adott jogos védelmi helyzetre, a sürgősségesség (vagyis az arányosság) vizsgálata nem megengedett, így egy (a gyakorlatban) nem élet kioltására irányuló jogtalan támadás kivédése kivitelezhető a támadó életének kioltásával. Attól függetlenül, hogy a gyakorlatban jogos védelmi esetek tárgyalása során az első- és másodfokú bíróságok nem egyszer képtelenek voltak számításba venni ezt az

⁴⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE, 9. cikk (1)

⁴⁷ 2004. évi XXIV. törvény 2.§ 1.

egyértelmű törvényi utasítást, (ahogy azt egy korábban említett ügyben is láthattuk⁴⁸) a jogszabály érthetően fogalmaz, és további magyarázatát mellőzve megállapíthatjuk, hogy a túlkapások megengedését foglalja magába. Attól függetlenül viszont, hogy egyes tűzfegyverek használatát indokoltta teszi, nem jelenti azt, hogy minden tűzfegyvernek alapot ad. Az ugyanis, hogy a megtámadott polgár életének védelme érdekében lead egy lövést a támadójára, nem tartozhat azonos elbírálás alá egy olyan esettel, mint amikor ugyanilyen helyzetben a jogos védelemmel élő egy automata gépkarabéllyal nekiáll lövöldözni, az ilyen jellegű cselekedet nem csupán messze túlmutat a megindokolható és jogosnak minősíthető önvédelmen, de egyenesen közveszélyes is, és mint olyan, társadalomra veszélyes. Ezzel pedig vissza is kanyarodtunk a jogos védelem alapjaihoz, ami büntethetőséget kizáró okként a bűncselekmény fogalmi elemei közül a társadalomra veszélyességet semlegesíti, a jogtalan támadás elhárítása és(/vagy) kivédéséhez szükséges cselekmény nem veszélyes a társadalomra. Az automata tűzfegyverek társadalomra veszélyességét és önvédelmi kontextusban való alkalmazásának abszurditását tovább bizonyítja az ilyen jellegű fegyverek funkciója, eredeti célja. A tűzfegyverek elterjedése a hadseregek körében és az újkori háborúkban evidensen magával vonta az olyan jellegű igényeket, amelyek ezeknek a fegyvereknek a teljesítményét kívánták növelni, javítani. A megalkotásuk mögötti háborús és minél nagyobb pusztító hatás kifejtésére irányuló cél egyértelmű: olyan fegyverek megalkotása, „*melyek segítségével egy vagy két ember elvégezhetné tízszer annyi lövész feladatát*”⁴⁹. Olyan eszközt pedig, amelynek kimondott célja minél több ember életének kioltása háború alatt, semmiképpen nem szabad polgárok kezébe adni, ugyanis a jogtalan támadás elhárítására törekvő védekező személy kezében levő fegyvernek nem lehet az a célja, hogy életet oltson ki vele, ez sokkal inkább egy mellékhatás, egy eszköz az önvédelmi célból tartott és viselt fegyver valódi céljának elérésére: kiküszöbölni a védekező fizikai gyengeségéből adódó hátrányát a jogos védelmi helyzetben, és ezáltal képessé tenni arra, hogy objektíven alkalmas legyen a törvény által támasztott jogának gyakorlására, hogy a jogszabályban megengedett arányú védelmi cselekmény megvalósítására ténylegesen képes is legyen. Az automata tűzfegyverek tilalma ezzel együtt jelentősen leszűkíti a szóba kerülő fegyvereket, és egyben fontos keretet is állít: az önvédelmi célból tartott fegyverek műszaki jellemzőinek olyannak kell lenniük, hogy az könnyen kezelhetően legyen alkalmas élet kioltására, de kifejezett célja ne minél több ember minél gyorsabb/effektívebb megölése legyen. Végezetül fontos számításba venni egy lehetséges okot, amellyel látszólag

⁴⁸ Bfv.III.235/2017/11.

⁴⁹ <https://nimrodderringer.hu/a-geppuska/>, 2024. 10. 25. 15:11

indokolható lenne az automata tűzfegyverek önvédelmi célból való tartása. A Büntető Törvénykönyvben számos erőszakos bűncselekmény minősített esetei között szerepel a csoportos elkövetés. Ez akkor valósul meg, ha a bűncselekmény elkövetésében legalább három személy vesz részt⁵⁰. Amennyiben több támadóval kell a fegyvert viselő polgárnak szembenéznie, logikusnak tűnhet egy minél több ember megsebzésére létrehozott fegyver használata. Ezt a feltételezést azonban hamar el lehet oszlatni, ha kicsit utánanézzünk az önvédelmi célú fegyvertartás szempontjából sokkal inkább indokoltnak nevezhető kézi lőfegyverek, vagy a törvényi megfogalmazást követve: rövid lőfegyverek (*„olyan lőfegyver, amelynek csöve nem haladja meg a 30 cm hosszúságot, vagy amelynek teljes hossza nem haladja meg a 60 centimétert”*⁵¹) műszaki adatainak. A világ jelenlegi legnagyobb katonai hatalmának, az Amerikai Egyesült Államoknak (amelynek laza fegyverjogi szabályai szintén világhírűek) az egyik legnagyobb rövid lőfegyver gyártója⁵², a Sturm, Ruger & Company, Inc. egyik népszerű modellje, az SR1911 (amely 8,67 inch, azaz megközelítőleg 22 centiméter hosszúságával a rövid lőfegyver kategóriájának megfelelő mintapéldánya) tárcapacitása 8+1⁵³ ami hozzáértő kezekben bőven alkalmas kell legyen támadók egy átlagosnak mondható (pár fővel több mint a törvényi minimum) csoportjának visszaverésére. Ezeket a tényeket számba véve bátran kijelenthetjük, hogy nincs olyan jogos védelmi eset, amely indokolná a rövid lőfegyvereknél nagyobb, „jobb”, hatásosabb tűzfegyverek viselését.

6.2.2 Más tárgynak álcázott tűzfegyver

Az „A” kategória talán legkérdésesebb alkategóriája könnyen lehet, hogy egyszerűen a hatóságok közbiztonság megvalósítására irányuló erőfeszítéseinek megkönnyítése céljából került ide. A más tárgynak álcázott tűzfegyverekre joggal lehetne tekinteni az önvédelem egy célravezető eszközeként, hiszen az álcázás ténye egyrészt biztosíthatja a fegyver könnyebb viselhetőségét, másrészt nem kelt felesleges félelmet a fegyvert viselő körül tartózkodókban. Negatívumai közé tartozik, hogy nehezebb észlelhetősége miatt a bűnelkövetők könnyebben tudnák maguknál tartani és használni, a hatóságok nehezebben tudnának felkészülni és reagálni az esetleges konfrontációkra az ilyen eszközöket maguknál tartókkal szemben, valamint az észrevétlenül szállíthatóság az illegális fegyverkereskedelmet és a fegyvercsempészetet is

⁵⁰ 2012. évi C. törvény 459. § (1) 3.

⁵¹ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 28.

⁵² <https://www.kaliberinfo.hu/hirek/top5-lofegyvergyarto-usa-2017/>, 2024. 10. 25. 15:11

⁵³ <https://www.ruger.com/products/sr1911Standard/specSheets/6765.html>, 2024. 10. 25. 15:11

nehezebben megakadályozhatóvá tenné. Ezeket a lehetőségeket számításba véve indokoltnak látszik a tiltás, azonban érdemes megemlíteni egy párhuzamot. Az önvédelmi célból való fegyvertartás tekintetében a más tárgynak álcázott tűzfegyver helyzete kifejezetten hasonlít a rejtve viselt fegyveréhez. A rejtett viselet lényeges lépés lehet az önvédelmi fegyvertartás társadalomra veszélyességének kiküszöbölésére, az ilyen eszközök láthatósága ugyanis sokakban szükségtelen riadalmat kelthet. Ilyen tekintetben a rejtve viselt fegyver helyzete szinte azonos a más tárgynak álcázással: nincs sem útban, sem szem előtt egészen addig ameddig szükség lenne rá, előnyei és veszélyei e két gyakorlatnak szinte megegyeznek. Van azonban egy alapvető különbség a két eset között, jelesül az, hogy a rejtve viselést kormányrendelet önvédelmi célú fegyvertartás esetén kifejezetten megengedi: „*lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön önvédelemre, személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyverét, viselési engedély esetén gáz- és riasztófegyverét betárazva, a véletlen elsülés ellen biztosítva, – a személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyver kivételével – rejtve viselheti*”⁵⁴. Azt, hogy ez a rendelkezés mennyire az önvédelemre korlátozza a rejtett viseletet, jól szemlélteti a személy- és vagyonvédelem esetének kizárása a rejtett viselés megengedése alól. Az tehát, hogy a rejtett viselet engedélyezése mellett az álcázás abszolút tiltott, mondhatni feleslegesnek tűnik, hiszen a kettő gyakorlatban szinte ugyanazt jelenti (az illegális fegyverkereskedelem veszélyétől eltekintve). Ugyanez azonban visszafelé is igaz: mi szükség lenne ugyanis a fegyver álcázására amennyiben a rejtett viselés már megengedett? Az ilyen jellegű ellentmondás feloldásához válasszal nem csak az Irányelv, vagy a korábban hivatkozott kormányrendelet, de maga a törvény sem szolgál, csupán az alkategóriák között kerül megemlítésre, így a más tárgynak álcázott fegyverek az önvédelmi szempontból említhető „célszerűségük” és ezzel együtt az egyértelműen látható veszélyeik kétséges alkategóriát képeznek a tiltott tűzfegyverek családjában.

6.2.3 A 3. és 4. alkategória eszközei

Ezen alkategóriákban túlnyomó többségben lőszeresek vannak említve, méghozzá olyanok, amelyeket működésük alapján önvédelmi szempontból egyszerűen szükségtelennek lehet bélyegezni. A 3. alkategória a robbanó, fényjelző és gyújtólövedékeket tartalmazó lőszeresek, továbbá az ilyen lőszeresekhez való lövedékek tiltásáról szól. A lövedékek külön megemlítése azért volt szükséges, mivel – ahogy azt korábban tárgyaltuk – a lövedék a lőszer

⁵⁴ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet 38. § (1) b)

része, ezek a löszerek pedig éppen a lövedékük bizonyos tulajdonságai miatt nyerték el helyüket az „A” kategóriában. Az, hogy robbanó- vagy gyújtólövedékek felhasználásának miért nincsen semmi keresnivalója az önvédelmi fegyverhasználat esetében, úgy gondolom nem szorul kifejezetten bőséges magyarázatra. Az ilyen, polgári önvédelmi esetben indokolatlanul nagy kárt okozó löszerek semmiben sem biztosítják jobban a védekező biztonságát, mint egy hagyományos löszer, ellenben sokkal nagyobb az esélye annak, hogy másokban, vagy más dolgokban is kárt okozzon, amik vagy akik a támadó közvetlen környezetében vannak, ebből kifolyólag pedig az ilyen eszközök jogos védelmi helyzetben veszélyesek a társadalomra, így tehát szóba sem jöhet a megengedhetőségük. A fényjelző löszer ennyire nem magától értetődő, azonban megvizsgálva a törvényben megfogalmazott definícióját már érthetővé válik, miért is lenne különösen veszélyes ezeknek a felhasználása. A fényjelző (vagy sokkal célravezetőbb nevén nyomjelző) löszer *„olyan löszer, melynek lövedéke a röppályát láthatóvá tevő, meggyulladó anyagot is tartalmaz”*⁵⁵. A lövedékben található meggyulladó anyag hiába szolgálja tervezés szerint kizárólag a röppálya láthatóságát, helyzettől függően az ilyen anyag jelenlét fokozott veszélyt jelenthet a védekező vagy a támadó környezetére, így logikus, hogy miért került tiltólistára.

A 4. alkategóriába az expanzív (hétköznapi nevén „kiterjedő”) lövedéket tartalmazó pisztoly- és revolverlőszerek tartoznak – valamint természetesen az ilyen löszerekhez való lövedékek, ezt azonban az előző alkategóriából kiindulva joggal feltételezhettük – annak a kivételnek a megnevezésével, hogy a vadászati vagy sportlövészeti célból való felhasználásukat a jogszabály feloldja a tiltás alól. Az expanzív lövedék annyiban tér el a hagyományos löszer lövedékétől, hogy üreges csúcsú, vagy a köpenytől eltekintve nem egy darabból áll.⁵⁶ Az önvédelmi céllal felhasznált fegyver esetében joggal elvárható a védekezőtől, hogy kizárólag a támadóját sértse vele. Az expanzív lövedékű löszerek elsődleges és legismertebb felhasználása a vadászból közismert sörétes fegyverek működése, ezekkel általában kisebb állatokra lőnek, amikor egy golyós löszerrel kisebb esély lenne a találatra (gyakrabban felhasználása nyulak, és ezekhez hasonló kisebb emlősök, illetve madarak vadászata során), így a fő funkció, hogy az expanzív lövedékből kicsapódó darabok nagyobb területet fedjenek le. Mivel önvédelem esetén kizárólag a támadó megsebzése lehet elfogadható, az ilyen jellegű löszerek aránytalan veszélyt jelentenének a környezetére, és az ott tartózkodókra. Az ilyen lövedékek kizárása tehát hasonló logika alapján indokolható, mint a 3. alkategóriában felsoroltak.

⁵⁵ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 25.

⁵⁶ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 5.

6.2.4 Félautomata működéssel kapcsolatos tiltások és a színházi tűzfegyver

A következő alkategóriák – bár önmagukban veszélyesek – főleg az automata tűzfegyverekre és a rövid lőfegyverekre vonatkozó szabályok megkerülésének kiküszöbölésére szolgálnak. Mielőtt az egyes alkategóriákat említeném, érdemes megnézni mi különbözteti meg a félautomata tűzfegyvereket az automata tűzfegyverektől. A félautomata tűzfegyvereket (hasonlóan az automata tűzfegyverekhez) nem definiálja önmagában a törvény, azt azonban a jogalkotó leírta, mit értünk félautomata lőfegyver alatt. Alapvetően az újratöltési mechanizmusra vonatkozó leírás megegyezik az automata lőfegyverrel, ami azt a jellemzőt foglalja magában, hogy minden lövés után magától, automatikusan újratölt. A különbség abban áll, hogy míg az automata lőfegyver esetén az elsütőszerkezet (amelyet a köznyelvben a legtöbb lőfegyver esetében „ravasz”-ként ismernek, bár ez a kifejezés a szakértők körében kifejezetten nem kedvelt) egyszeri működtetésével, illetve lenyomva tartásával több lövést lehet leadni, addig a félautomata lőfegyver elsütőszerkezetének működtetése kizárólag egyetlen lövést eredményez, hiába tartja a használója lenyomva azt⁵⁷.

Az 5. alkategória a félautomata tűzfegyverre átalakított automata tűzfegyverek tiltásáról szól. E rendelkezés mögötti logika szinte megegyezik az automata tűzfegyverek tiltásával, így az önvédelmi fegyvertartás szempontjából szükségtelenül nagy veszélyt jelentenek. Ez a rendelkezés egyértelműen az 1. alkategóriában foglalt tiltást hivatott megerősíteni, azáltal, hogy a félautomata tűzfegyverek legalitását felhasználva ne lehessen automata tűzfegyverhez jutni. A központi gyújtású félautomata tűzfegyverek esetén a törvény megkülönbözteti a rövid és hosszú tűzfegyverek esetét. A tiltás mindkét esetben a tárcapacitás, illetve az újratöltés nélkül leadható lövések száma alapján lett meghatározva, rövid tűzfegyver esetén legalább 21 lőszer kilövése, hosszú lőfegyver esetén 11 lőszer kilövése. Feltételként van ezek mellett megszabva, hogy a fegyvernek adott mennyiségű lőszernél nagyobb befogadóképességű töltőszerkezet kell részét képezze, vagy leválasztható töltőberendezés kell csatlakoztatva legyen hozzá. Ezek kapacitása rövid lőfegyver esetén nagyobb kell legyen mint 20, hosszú lőfegyver esetén 10 lőszer befogadása.⁵⁸ Ezek a szabályok mind a legálisan megszerezhető rövid és hosszú lőfegyvereknek egyaránt szabnak egy felső határt tűzgyorsaság és lőszer befogadóképesség tekintetében, amelyből az önvédelem esete szempontjából főképp a rövid lőfegyverekre vonatkozó korlátoknak van relevanciája (hosszú lőfegyverrel közterületen mászkálni

⁵⁷ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 6., 1.

⁵⁸ 2004. évi XXIV. törvény 1. melléklet 1.6 a), b)

önmagában megkérdőjelezhető gyakorlat lenne, így azok kizárólag lakásba vagy ahhoz tartozó bekerített területre történő behatolás esetében jöhetnek szóba mint az önvédelem eszköze, ez azonban a jogos védelem eseteinek is csak egyetlen alkategóriája, így kevésbé jelentős). A 7. alkategória azoknak a vállból történő lövésre tervezett félautomata lőfegyverek tiltásáról szól, amelyek hossza (főképp válltámasz behajtása vagy eltávolítása útján) 60 centiméter alá csökkenthető.⁵⁹ A 60 centiméter a rövid lőfegyverek hosszának felső határa, így ez a rendelkezés azokat az eseteket hivatott kizárni amikor pusztán a megengedett hosszra csökkentésre hivatkozva használnának nem megengedett fegyvereket. A 8. alkategória valamilyen szinten kakukktojás az eddig említettek között, az ugyanis az „A” kategóriába tartozó bármilyen tűzfegyverből kialakított színházi tűzfegyvereket tiltja. A színházi tűzfegyver a törvény 2. §-a meghatározásában olyan „A” vagy „B” kategóriába sorolható tűzfegyver, amely annak szokványos, éles lőszerének kilövésére alkalmatlanná lett téve, így kizárólag vaktöltény kilövésére alkalmas. Főképp színházi vagy hagyományőrző célra alkalmazzák, tiltása mögött feltételezhetően balesetmegelőzés szándéka húzódik meg, annak ellenére is, hogy ennek a kategóriának fogalmi feltétele, hogy szilárd lövedék kilövésére alkalmatlan legyen.⁶⁰

6.3 Az engedélyköteles és a bejelentéshez kötött tűzfegyverek

A tűzfegyverek dolgozatom szempontjából talán legrelevánsabb kategóriájába tartoznak azok az eszközök melyek megszerzésére az önvédelmét fegyverrel biztosítani szándékozó polgár egy hatósági eljárás keretében (a gyakorlatban leginkább repetitív indokokkal alátámasztva sikertelen) kísérletet tehet. Ezek azok a tűzfegyverek, amelyeket az „A” kategóriában foglalt rendelkezések egyike sem fed le, és amelyek leginkább szóba jöhetnek önvédelmi célú felhasználás esetén. Itt kerülnek képbe a lőfegyverek további kategóriái, például jellegük szerint, amely három csoportra osztja őket: sörétes- (huzagolatlan hosszú), golyós- (huzagolt hosszú) illetve maroklőfegyver (rövid), olyan flóbert fegyver, amelynek csőtorkolati energiája 7,5 joule vagy annál kisebb, valamint olyan légfegyverek, amelyek 7,5 joule csőtorkolati energiánál nagyobb teljesítményűek.⁶¹ A légfegyverek neve talán mindenkinek ismerős lehet, ez a típus ugyanis a magyar háztartásokat tekintve kifejezetten gyakori, kiváltképp annak engedélyhez nem kötött verziói. Törvényi definíció szerint légfegyver „a 15 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú festéklövő fegyver kivételével a sűrített levegővel

⁵⁹ 2004. évi XXIV. törvény 1. melléklet 1.7

⁶⁰ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 35.

⁶¹ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 42.

vagy egyéb sűrített gáz felhasználásával üzemeltetett, szilárd anyagú lövedék kilövésére alkalmas fegyver”⁶² Népszerűségét talán pont annak köszönheti, hogy a 7,5 joule csőtorkolati energia határnál kisebb teljesítményű verziók tartásához nem szükséges engedély, erről azonban még az engedélyezés szabályainál több szót ejtek. A másik, korábban kevésbé említett fajta a flóbert rövid lőfegyver, ezek kizárólag flóberttöltény kilövésére alkalmas peremgyújtású rövid tűzfegyverek, amelyek 28 centiméternél rövidebb, a vonatkozó Uniós irányelv szerint „B” kategóriába tartozik és egylövetű⁶³. A méretbeli határ mellett fontos korlátozó szempont a kizárólag flóberttöltény működtetésére alkalmasság, amely teljesítményben valamivel a hagyományos lőszerrel működő tűzfegyverek „alá” helyezi ezt a fajtát. A flóberttöltény is egy egybeszerelt töltény, gyúelegyes töltényhüvelyből és lövedékből áll, viszont nem tartalmaz lőport és a hüvelyhossza nem haladja meg a 10,5 millimétert⁶⁴. Hasonlóan a többi egylövetű tűzfegyverhez, a flóbert fegyver is engedélyköteles és így a „B” kategóriába tartozik.

A 2., 3., illetve a 11. és a 12. alkategória tartalmazza az egylövetű tűzfegyvereket. Hosszú tűzfegyverek esetén mind a huzagolt, mind a huzagolatlan csövű egylövetű fegyverek ide tartoznak, ez lefedi a leggyakoribb vadászfegyvereket. További egylövetű fegyverek ebben a kategóriában a központi gyújtású egylövetű rövid tűzfegyverek, valamint a peremgyújtású egylövetű tűzfegyver. A peremgyújtás, illetve a központi gyújtás a lőszer jellemzői: központi gyújtás az, ahogyan feltételezhetően mindenki elképzei egy lőszer felépítését, az ütőszeg a lőszer aljának közepét találja el, ennek hatására lobban fel a gyúló anyag. A peremgyújtású esetben a gyúló anyag a lőszer peremébe lett töltve, épp ezért az ütőszeg a lőszer peremét találja el és ennek hatására lövi ki a fegyver a lövedéket, így működnek a flóbert fegyverek is.

Ahogy azt korábban említettem, az önvédelem céljából tartott fegyverek esetén a jogos védelmi helyzet hirtelensége és a gyors reakció szükségessége az esetek többségében nem biztosít megfelelő körülményeket a komplexebb vagy hosszú tűzfegyverek viseléséhez. A legalkalmasabb ilyen célra egy rövid tűzfegyver, ahogyan az a rendőrség állományába tartozók felszerelésén is megfigyelhető. Kis méretük, relatíve kis súlyuk és ennél fogva könnyebb viselhetőségük a rövid lőfegyvereket teszik a polgári önvédelemre vélhetően legalkalmasabb tűzfegyverekké. A „B” kategória ilyen szempontból két legfontosabb alegysége az 1. és az 5. alkategória. Ezek az ismétlő rövid tűzfegyverek és az „A”, illetve „C” kategóriába nem tartozó félautomata rövid tűzfegyverek engedélykötelességéről szólnak. Az „A” kategória által lefedett

⁶² 2004. évi XXIV. törvény 2. § 14.

⁶³ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 7.

⁶⁴ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 8.

tűzfegyvereket már elemeztük, így láthatjuk, hogy bár elég széles körét tiltják a modern tűzfegyvereknek, a rövid tűzfegyverek egy hasonlóan bőséges választékát nem foglalják magukba. A „C” kategória ezzel szemben meglehetősen szubszidiárius módon fogalmazza meg a kategória sajátosságait: a gáz- és riasztótöltény kilövésére alkalmas (de gáz- illetve riasztófegyvernek nem minősülő) tűzfegyverek, valamint az Európai Unió Bizottságának vonatkozó rendeletében⁶⁵ meghatározott követelmények szerint véglegesen alkalmatlanná tett tűzfegyver. Biztonsággal lehet tehát állítani, hogy a 20 lőszer alatti tárkapacitású maroklőfegyverek többsége az engedélyköteles kategóriát erősíti, így azok java teljes mértékben beilleszthető az engedély megszerzésére irányuló eljárás alá, mint a viseléséhez szükséges legfőbb feltétel. Érdemes szót ejteni még az ismétlő lőfegyverekről is, mivel ezek közül is a legtöbb a „B” kategóriába tartozik (például az ismétlő és félautomata hosszú tűzfegyver huzagolatlan, 60 centimétert meg nem haladó hosszúságú csővel – vagyis a rövidebb csövű sörétes puskák java része – valamint az „A” kategóriába nem tartozó ismétlő hosszú tűzfegyverek⁶⁶). Tűzgyorsaság szempontjából nézve e három kategória, az automata, félautomata és ismétlő lőfegyverek sorba állítva az ismétlő lőfegyverek produkálnák a „legkisebb” tűzgyorsaságot. Törvényi definíció szerint olyan lőfegyverek tartoznak ide, *„amelyet úgy terveztek és alakítottak ki, hogy minden lövés leadása után tölténytárból vagy forgódobból a szerkezet kézi működtetésével tölthető újra”*⁶⁷.

Az engedélyköteles fegyverek tehát kifejezetten széles körét fedik le a tűzfegyvereknek, az egylövetűtől a félautomata működésig hatékonyságuk, kezelhetőségük és viselhetőségük nagyon különböző. A továbbiakban látni fogjuk, hogy a tartási engedély specifikusan vonatkozik a megszerezni kívánt fegyverre, így lényegesnek tűnhet, hogy a hatóság mérlegelje: szükséges-e a megszerezni kívánt fegyver arra a célra, amivel az ügyfél kérelmében az igényét indokolja. Hangsúlyos itt a „szükségesség” elvárása, hiszen ezen kívül nem kérdéses semmi olyan szempont, ami megalapozhatná a hatóság teljes mérlegelési jogkörének helyességét egy ilyen szakkérdésekkel teli és szigorú objektív feltételeket megkövetelő területen. További érdekessége az eljárásnak, hogy a szükségesség, mint követelmény jelen van a hatóság nélkül is, méghozzá egy sokkal célravezetőbb szituációban: ez ugyanis a fő kérdés, amely jogos védelmi helyzet elbírálása esetén eldöntésre szorul és sokkal igazságosabb eredményhez vezet az ítélkezési gyakorlatban, hiszen ott már adott helyzetekről van szó. Összességében viszont a

⁶⁵ A BIZOTTSÁG 2015. december 15-i (EU) 2015/2403 RENDELETE

⁶⁶ 2004. évi XXIV. törvény 1. melléklet 2.7, 2.10

⁶⁷ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 13.

tűzfegyverek alkategóriáinak elemzéséből látható, hogy a fő szempontok és műszaki tulajdonságok, amelyek az adott fegyver viselését jelentős közbiztonsági kockázattá tennék, már eleve a szabályozás során a tiltott kategóriába lökik a fegyvertípust, így az engedéllyel megszerezhető fegyverekről már biztonsággal állítható, hogy a pusztá forgalomba kerülésükkel már átestek egy szűrésen, „nem akadtak fenn az „A” kategória hálóján”, ami azt jelenti hogy tulajdonságaik alapján a „B” kategóriába tartozásuk a korábban tárgyalt szempontok szerint sok esetben megalapozza alkalmasságukat az önvédelmi feladatokra, és így megfelelnek a szükségesség tárgyalandó követelményének, amely a hatósági mérlegelés lépését még feleslegesebbé teszi. Természetesen – ahogy az fentebb ki is lett fejtve – nem minden „B” kategóriás fegyver egyaránt megfelelő az önvédelmi célokra, a törvény azonban itt még nem tesz különbséget közöttük, így e rész tárgyalásánál én sem teszem ezt meg teljes mértékben.

6.4 Az engedély megszerzése: feltételek és a hatósági eljárás

A fegyverjog tekintetében elsődlegesnek számító törvény kategóriáiból egyértelműen kiderül: önvédelmi céllal fegyvert tartani csak engedéllyel lehet. Úgy, ahogy a tűzfegyverek kategóriái, az engedély követelménye sem teljesen a hazai jogalkotás szülötte. Az Európai Parlament és a Tanács vonatkozó Irányelve megfogalmazza egyrészt az engedély ellenében megszerezhető fegyverek kategorizálását, másrészt, hogy kinek adhat az állam engedélyt és milyen feltétellel. Az pedig, hogy mennyire szükséges az engedély, egyértelműen kiderül abból, hogy az Irányelv szót ejt azokról a polgárokról is, akik nem rendelkeznek engedéllyel: *„Az engedéllyel nem rendelkező személyek **tűzfegyverekhez és lőszerhez való hozzáférése kockázatának minimálisra csökkentése érdekében** a tagállamok megállapítják a tűzfegyverek és lőszer megfelelő felügyeletére, valamint megfelelő, biztonságos tárolására vonatkozó szabályokat. Biztosítani kell, hogy a tűzfegyverekhez és a hozzájuk tartozó lőszerhez egyszerre **ne lehessen könnyen hozzáférni.**”*⁶⁸ Kimondott cél tehát az Európai Unión belül, hogy az államok a lehető leginkább ellehetetlenítsék az engedéllyel nem rendelkező polgárok számára a fegyverekhez való hozzáférést. Azt, hogy egy ilyen engedélyt ki és milyen feltételekkel kaphat meg, szintén nem hagyják kizárólag a tagállam mérlegelésére, és megfogalmaz az Irányelv általános feltételeket arra vonatkozóan, hogy kinek adható, ezek a feltételek a következők:

- a fegyvertartásra megfelelő indok,
- 18. életév betöltése (kivéve a vadászat és sportlövészet meghatározott esetei),

⁶⁸ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE, 7. cikk

- nem valószínűsíthető, hogy a személy veszélyt jelent másokra, önmagára, a közbiztonságra vagy a közrendre.⁶⁹

Első ránézésre ez a lista kifejezetten kevésnek tűnik, és ha ismerjük a hazai szabályokat, rá kell jöjjünk, hogy az is. A 18. életév betöltésének és a személy „veszélytelenségének” követelménye egyaránt azt hivatott biztosítani, hogy felelősségteljes fegyverhasználat valósulhasson csak meg. Ez azonban egyáltalán nincs összhangban a fegyverek műszaki tulajdonságaik szerinti szigorú kategorizálásával. Ahogy azt a birtokvédelmi fegyverhasználat esetén is kifejtettem, a fegyverek viselése egy potenciális megoldást jelenthet a polgárnak, hogy védelmi jogával éljen, ezt azonban a túlkapások és aránytalan védelmi cselekmények elkerülése érdekében szigorúan szakmai kérdésként kell kezelni. Az a tény, hogy az Unió irányelv ennyire szűkszavúan fogalmaz meg követelményt a tagállamok felé, csak nagyobb teret enged a problematikus nemzeti szabályozás létrejöttéhez ezen a jogterületen, de annál is inkább a papíron jól mutató szabályok érvényesülésének hiányosságaihoz (ahogy azt nemsokára a hazai engedélyezés esetében is látni fogjuk).

A hatósági engedélyezés szabályai azon eszközök felsorolásával kezdődnek, amelyekhez a rendőrség által kiadott engedély szükséges. Ez nem kizárólag a tartásra korlátozódik, bár a fegyverengedélyeknek vitathatatlanul ez az egyik fő aspektusa. Engedélyköteles tevékenységek és magatartások közé tartozik még többek között a lőszer, lőszerelem, különböző fegyver- és tölténytípusok gyártása, javítása, forgalmazása, hatástalanítása, az ilyen eszközök kiállítása és a házilagos lőszerszerelés és újratöltés is.⁷⁰ Egy szélesebb körben értelmezett önvédelmi fegyvertartás tekintetében a legrelevánsabb tevékenység egyértelműen a lőfegyverek tartása lenne. A tartás, mint tevékenységre vonatkozó fogalom nem csak a fegyverek polgári magántulajdonban léteire utal, hanem konkrétan a fegyver magánszemélynél tartására. Törvény által meghatározottak szerint a fegyvertartás fogalmába a „birtoklás, viselés és a tárolás”⁷¹ tartozik. A fegyverviselés önmagában a fegyver testen vagy a ruházaton való elhelyezését jelenti, függetlenül attól, hogy ez nyílt vagy rejtett módon történik-e. Témánk szempontjából az (1) bekezdés legjelentősebb része kétség kívül a c) pont, ez szól ugyanis arról, hogy „az „A”, illetve a „B” kategóriába tartozó tűzfegyver, a lőfegyverdarab, az e törvény alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a lőszer, a lőszerelem

⁶⁹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE, 6. cikk (1) a), b)

⁷⁰ 2004. évi XXIV. törvény 3. § (1)

⁷¹ 2004. évi XXIV. törvény 2. § 21.

és a hangtompító”⁷² az ország területére történő behozatala, onnan való kivitele és azon átszállítása, valamint a felsorolt eszközök **tartása** engedélyköteles. Ismerve az eddigi szabályozást, rögtön feltűnhet, hogy engedéllyel tarthatóak azok a tűzfegyverek is, amelyek a „Tiltott” kategóriába lettek sorolva. A tiltás tehát nem abszolút, és vannak esetek amikor mégis legálisan megszerezhetőek az ilyen eszközök. Ez azonban aligha foglalja magába az önvédelem esetét is, kiváltképp, ha számításba vesszük, ez a törvényi rendelkezés mennyire általánosan vonatkozik minden olyan cselekményre, ami fegyverrel kapcsolatos és engedélyköteles. Itt kerül például megfogalmazásra az is, hogy polgári rendeltetésű lőtér üzemeltetéséhez is hatósági engedély kell⁷³ ami máris érthetővé teszi, miért is lehetséges ezeknek a fegyvereknek a tartása. Az ugyanis, hogy szabadidejében, ellenőrzött környezetben, szakértő segítségével ki milyen tűzfegyverrel szeretne célba löni, aligha veti fel egy társadalomra veszélyes helyzet kérdését, így minden korábban az „A” kategóriába tartozó fegyverek tiltásának alátámasztására felsorolt érvem irreleváns ebből a szempontból.

Szó esett tehát arról, hogy milyen eszközök és az ezekhez kapcsolódó mely tevékenységek feltétele hatósági engedély, ez azonban még nem a konkrét eljárás szabálya. A törvény ugyanis megfogalmazza, hogy mely esetben adható a 3.§-ban meghatározott engedély: teljesíteni kell a fegyvertartáshoz, illetve a fegyver jogszerű használatához szükséges elméleti és jártassági követelményként jogszabályban meghatározott feltételeket, 18 éven felülinek és cselekvőképesnek kell lenni.⁷⁴ Ezeken túl a 3/A. § (2) nevesíti azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén nem adható meg az engedély, ezek a büntetett előélet, adott személy büntetlen előéletű de büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerősen megállapította, a törvényben meghatározott bűncselekmény miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, valamint szabálysértési felelősségét a hatóság – törvényben meghatározott, fegyverekhez és hasonló közbiztonságra különösen veszélyes eszközökhöz kapcsolódó szabálysértések elkövetése miatt – jogerősen megállapította.⁷⁵ A felsoroltakon túl még kizáró körülmény ha a kérelmező beadványában valótlan adatot közölt, vagy kérelmével összefüggő valós adatot elhallgatott.⁷⁶ Ez utóbbi véleményem szerint kiemelkedően fontos kritérium, a kérdés súlyossága hatványozottan megköveteli, hogy szakmai szempontból minden adat helyénvaló legyen. A törvény ezen szakasza további bekezdésben rendelkezik a megkövetelt körülmények fennállásának éves

⁷² 2004. évi XXIV. törvény 3. § (1) c)

⁷³ 2004. évi XXIV. törvény 3. § (1) f)

⁷⁴ 2004. évi XXIV. törvény 3/A. § (1)

⁷⁵ 2004. évi XXIV. törvény 3/A. § (2)

⁷⁶ 2004. évi XXIV. törvény 3/A. § (2) e)

vizsgálatáról, amelyet a jogszabály a rendőrség hatáskörébe utal.⁷⁷ Újabb biztonsági garancia tehát az állampolgárok számára, hogy nem elég a fegyvertartás kritériumainak egyszeri fennállását bizonyítani, ezeknek a követelményeknek folyamatosan meg kell felelni az engedély megtartásához. Ezután szól még a törvény az egyes fegyvertípusokra vonatkozó engedélyek kiadásáról, amelyek közül az egyik legjelentősebb rendelkezés témánk szempontjából, hogy a gáz- és riasztófegyverek viselése kizárólag önvédelmi célra engedélyezhető.⁷⁸ Ez utóbbi rendelkezés ellenére a fegyverek önvédelmi célú tartására vonatkozó engedély kiadásának szabályait nem itt találjuk, hanem egy speciálisabb jogszabályban, ami – többek között – további jele annak hogy ez az eset a fegyverengedélyek kiadásának nem a leggyakoribb formája. A 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet kimondja, hogy *„önvédelmi célra rövid lőfegyver és lőszer tartása annak engedélyezhető, aki bizonyítja, hogy élete, testi épsége – tűzfegyverrel elhárítható veszélyhelyzet fennállása miatt – fokozott védelmet igényel.”*⁷⁹ A legszembevetőbb rész ebből a rendelkezésből (amire a fegyverek kategorizálásánál már utaltam), hogy önvédelmi célra rövid lőfegyver tartása engedélyezhető. Ahogy azt korábban bővebben kifejtettem, ennek számos praktikai oka van, azonban a fő szempont mégis az a jogos védelemnél említett tényező, hogy a jogi értelemben vett védekezés a lehető legkevésbé súlyos cselekmény kell legyen, ami még alkalmas a támadás elhárítására. Ezzel logikai párhuzamba állítva, az önvédelem eszközeként szolgáló fegyver is a lehető legkevésbé „veszélyes”⁸⁰ darab kell legyen, ami még alkalmas a feladat ellátására. Tekintettel a jogos védelmi helyzetek gyakorlati példáira, a rövid lőfegyvereknek maradéktalanul el kell tudniuk látni a védelmi feladatukat, ez a korlátozás tehát logikus és – meglátásom szerint – indokolt. A minőségi korlát mellett mennyiségi korlátot is tartalmaz a kormányrendelet, amely szerint önvédelmi célra kettő rövid lőfegyver tartása engedélyezhető.⁸¹ Ez a rendelkezés is a biztonságos polgári fegyvertartás garanciái közé tartozik. Könnyen belátható, hogy ha bárki felhalmozhatna otthonában egy komolyabb fegyverarzenált, az jelentős kockázatot jelentene a közbiztonságra, nem beszélve arról, hogy a jogtalan fegyverhasználat veszélye is jelentősen megnőne. Kiindulva az Amerikai Egyesült Államok méltán elhíresült iskolai lövöldözés

⁷⁷ 2004. évi XXIV. törvény 3/A. § (4)

⁷⁸ 2004. évi XXIV. törvény 3/B. § (3)

⁷⁹ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet 25. § (1)

⁸⁰ bár itt a „veszélyes” nem biztos, hogy a legjobb kifejezés, alapvető szempont a különböző kaliberű és tüzelési fokozatú fegyverek kategorizálásánál a pusztító erejük, így ebből következően jogosnak vélem ezen tulajdonságaikat összefoglalóan csak a fegyver „veszélyességéként” minősíteni

⁸¹ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet 25. § (2)

eseteiből, az ilyen cselekmények elkövetői számára a legnagyobb nehézséget mindig a fegyverek megszerzése jelenti, ami többnyire azért is van mert ezek a személyek nem tarthatnák maguknál azokat a fegyvereket. Az önvédelmi célra tartható fegyverek számának ilyen alacsonyan maximalizálása tehát újabb biztosíték, hogy a tulajdonos felelősségteljesen bánjon, és vigyázzon fegyverére.

Abban az esetben, ha valaki megfelel a legalapvetőbb kritériumoknak (18. életév betöltése, büntetlen előélet), az önvédelmi célú fegyverengedély megszerzésének (a fentiekből levezetve) négy specifikus, a kérelmező részéről teljesítendő feltétele van: egészségi alkalmasság igazolása, elméleti ismereteket és gyakorlati jártasságot igazoló eredményes vizsga, a lőfegyver és lőszer tárolásának meghatározott feltételeivel való rendelkezés (vagyis megfelelően tudja tárolni a lőfegyvert és lőszert),⁸² valamint annak a bizonyítása, hogy a kérelmező élete, testi épsége fokozott védelmet igényel. Az egészségi alkalmasság igazolása orvosi és pszichológiai alkalmassági vizsgálatból áll. E tekintetben alapvetően kettő csoportra oszthatók a kötelezettek: az I. alkalmassági csoportba a lőfegyvert munkavégzés céljából használók tartoznak (például a rendőrök), a II. alkalmassági csoport a vadászati, sportlövészeti vagy önvédelmi célú lőfegyvertartók esete. A dolgozat témája szempontjából a második csoport a releváns. Maga a vizsgálat lehet *előzetes egészségi alkalmassági vizsgálat*, valamint *időszakos orvosi (és pszichológiai) alkalmassági vizsgálat*. Előbbi a fegyverengedély megszerzését megelőzően lehet leginkább releváns, utóbbi a már megadott engedély esetén az alkalmasság megadott időközönként történő, rendszeres ellenőrzését szolgálja. A fegyverengedéllyel rendelkezők életkoruknak megfelelően különböző időközönként kötelesek részt venni a vizsgálaton: 40 éves kor alatt 10 évenként, 40 és 60 éves kor között 5 évenként, 60 és 70 éves kor között 3 évenként, 70 éves kor felett pedig 2 évenként.⁸³ Az alkalmassági vizsgálatok célja, hogy kiszűrjék az olyan betegségeket, testi, szellemi vagy érzékszervi fogyatékoságot, amely a természetes személyt alkalmatlanná tenné lőfegyver tartására.⁸⁴ Alkalmassági vizsgálatra a beutalót az önvédelmi célú fegyvertartás esetén a háziorvos adja. Ez utóbbi esetben a II. alkalmassági csoportba tartozó esetek külön értékelendők, mivel a sportlövészek számára nem a háziorvos, hanem a sportorvos állítja ki a beutalót. További figyelemre méltó szabály az időszakos vizsgálatokra vonatkozóan, hogy bár az előzetes egészségi alkalmassági vizsgálat

⁸² 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet 26. § (1) a)

⁸³ <https://egeszsegvonal.gov.hu/ellatorendszer/alkalmassagi-vizsgalatok/1483-lofegyver-orvosi-alkalmassagi-vizsgalat.html>, 2024. 10. 01. 15:28

⁸⁴ 22/1991. (XI. 15.) NM rendelet 1. § (1)

magában foglalja mind az orvosi és pszichológiai vizsgálatot, a II. alkalmassági csoport esetében az időszakos vizsgálat (ellentétben az I. alkalmassági csoporttal) kizárólag orvosi alkalmassági vizsgálatból áll,⁸⁵ pszichológiai alkalmassági vizsgálatra pedig bizonyos esetekben utalhatók be, ennek időszakos szükségességéről viszont a jogszabály nem rendelkezik. Ez a szabály bár indokolható azzal, hogy a pszichológiai vizsgálat tartalma a vizsgálandó személy állapotától és egyéni körülményeitől függ, ahhoz meglátásom szerint nem férhet kétség, hogy az önvédelmi célú fegyvertartás fokozott felelősséggel jár a II. alkalmassági kategória másik kettő esetéhez (vadászat, sportlövészet) képest, így a foglalkozás körében fegyvert használókhoz hasonlóan itt is érdemes lenne kötelezően meghatározni a rendszeres ellenőrzéseket, még ha azokat ritkábban is állapítaná meg a jogszabály, mint az orvosit. A kritikám ellenére a szabályozás nem teljesen hibás, lehetőség van ugyanis *soron kívüli pszichológiai alkalmassági vizsgálat* ez azonban nem jelent kellő garanciát, kiváltképpen arra tekintettel, hogy az önvédelmi célú fegyvertartást a gyakorlatban sokszor inkább befolyásos személyeknek engedélyezik⁸⁶, ezért a szabályozásban nagyobb figyelmet kellene fordítani a vizsgálatok „elkerülhetőségének” kiküszöbölésére. Az elméleti ismereteket és a gyakorlati jártasságot igazoló vizsga egy hatósági vizsga, amelyre a rendőrségnél kell írásban jelentkezni. „*A fegyvertartáshoz vagy a fegyver jogszerű használatához, illetve a házilagos löszerszereléshez és -újrátöltéshez előírt vizsgára a vármegyei rendőr-főkapitányságon kell jelentkezni*”⁸⁷, a jelentkezésnek azonban nem feltétele, hogy a vizsgát letenni szándékozó ténylegesen be is adja a kérvényét a fegyvertartási engedély kiadására. A vizsga díja 10000 forint, ez magában foglalja a vizsgabizonyítvány kiállításának díját is, és a vármegyei rendőr-főkapitányság meghatározott számlájára kell befizetni.⁸⁸ A tárolásra vonatkozó követelmények talán a legegyszerűbben teljesíthetők. Hazánkban a kereskedők (mivel a kereslet leginkább erre terjed ki) leginkább vadászfegyverek tárolására tervezett szekrények értékesítésével foglalkoznak,⁸⁹ bár ezek ugyanúgy alkalmasak lehetnek más típusú fegyverek tárolására is. A fegyverek tárolására szánt helyiség megfelelőségét (legyen az fegyverszekrény, vagy fegyverszoba) a hatóság ellenőrzi az engedély kiadására irányuló eljárás keretében.

⁸⁵ 22/1991. (XI. 15.) NM rendelet 7. § (2)

⁸⁶ Szende Márton: A fegyverjog szabályozása Magyarországon és más országokban, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar, 2024, 40. old.

⁸⁷ 49/2004. (VIII. 31.) BM rendelet 10. § (1)

⁸⁸ 50/2004. (VIII. 31.) BM rendelet 2. § (2)

⁸⁹ <https://szefnagyker.com/fegyverszekrenyek>, 2024. 10. 02. 16:31

A fent kifejtett feltételek mindegyike a fegyvertartás objektív feltételének minősíthető: olyan szakmailag megállapítható tények bizonyítására vonatkoznak, amelyek hitelességéhez a megfelelő vizsgálat elvégzését követően aligha férhet kétség. A fegyvertartás kényes (és nem utolsó sorban veszélyes) témájában ilyen szakszerű feltételekre van szükség, amelyek objektív rendszert hoznak létre arról, ki az, aki alkalmas a fegyvertartási engedély megszerzésére. Ezen objektív és jól mérhető szakkérdések közül már-már szemfájdítóan kilóg azon tény bizonyításának követelése, hogy a kérelmező „élete, testi épsége – tűzfegyverrel elhárítható veszélyhelyzet fennállása miatt – fokozott védelmet igényel”⁹⁰. Kiváltképp értelmezhetetlenné válik ez a követelmény az olyan esetek ismeretében (amelyek közé e dolgot inspiráló ügy is tartozik) amikor a kérelmező kifejezetten azért nyújtja be kérvényét, mert korábban erőszakos bűncselekmény áldozata lett, majd a hatóság visszautasítja kérelmét, mondván, hogy esetében az önvédelmi célú fegyvertartás „nem indokolt”. Teljes mértékben szükségtelen vizsgálnia a hatóságnak azt, hogy bárkinek az esetében is szükséges-e az önvédelmi célú fegyvertartás, hiszen ez már régen (legkésőbb 2012, a jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyv kihirdetése óta) nem a hatóság szintjén tárgyalandó kérdés. Még ha figyelmen kívül is hagyjuk a dolgotom első felében tárgyalt érveket amellet, hogy miért tarthat igényt az önvédelmi célú fegyvertartásra hazánk minden polgára, az a tény már egyértelműen el kéne oszlassa az erre vonatkozó kételyeket, hogy (amint azt a jogos védelemről szóló részben részletesen kifejtettem) a Büntető Törvénykönyv a jogos védelem kérdésén belül külön szabályozza azokat az eseteket, amikor az állampolgár védekezés közben kiolthatja támadója életét is, mivel e meghatározott szituációkban a jogtalan támadást törvény szerint kell úgy tekinteni, hogy az a védekező életének kioltására irányult. Abban az esetben, ha Magyarország polgárai élete és testi épsége nem igényelne tűzfegyverrel elhárítható veszélyhelyzet fennállása miatt fokozott védelmet, akkor a jogalkotó nem alkotott volna egy külön tényállást, amely kizárólag azt a célt szolgálja, hogy meghatározott esetekben a jogos védelmi cselekményre ne vonatkozzon semmiféle arányosság követelménye. A hatályos szabályozás egy szigorú objektív követelményekkel teli rendszer, amely így is kizárólag a lehető legkevesebb, alapvetően szükséges minimális fegyvertartást teszi megengedhetővé önvédelmi célból. Ez a szabályozás a hatóság mérlegelésétől függetlenül magában foglal minden lehetségesen felállítható garanciát, amely a felelősségteljes és biztonságos polgári fegyvertartás biztosításának érdekében támasztható. A rendőrségre ruházott mérlegelési jogkör tehát jogilag csupán a hatósági engedély kiadását szükségtelenül bonyolító és a jogbiztonságot veszélyeztető követelmény, amelynek

⁹⁰ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet 25. § (1)

megszüntetése úgy tenné kiszámíthatóbbá a fegyverengedély megszerzésére vonatkozó eljárást, hogy semmivel sem emelné annak a kockázatát, hogy alkalmatlan személyek tulajdonába kerülnek lőfegyverek legális engedéllyel, hiszen a jogszabály által támasztott követelmények enélkül is megfelelően kiszűrik az ilyen személyeket.

7 A fegyvertartás, mint alanyi jog

Amikor a fegyvertartás témaköre felmerül (szinte bármilyen társaságban) gyakran a vélemények a teljes tiltás és az abszolút megengedés irányába térnek ki. A jelenleginél is súlyosabban korlátozó szabályozási alternatívák indokolatlanságát már a védelemhez és biztonsághoz fűződő jog tárgyalása önmagában magyarázza, nem esett viszont még szó az abszolút megengedő irányról. Ebben az alternatívában a fegyvertartás az állampolgárok jogai közé sorolható, és a köztudatban leginkább az Amerikai Egyesült Államok esete él példaként. Az viszont már kevésbé ismert, hogy az USA-ban mi alapozza meg jogilag ezt a szabályozást, ez pedig kifejezett hasonlóságot mutat Svájjal. Mindkét országban kifejezetten magas a 100 főre jutó, polgári kézben levő fegyverek aránya, ez az USA-ban 120, Svájcban 27⁹¹. Bár az európai átlagtól Svájc így is jelentősen eltér, szabályozásukban még több különlegességet lehet felfedezni, ami részben az amerikai mintára emlékeztet, függetlenül attól, hogy mindkét ország sajátos történelmi fejlődése vezetett el az alkalmazott megoldásokhoz.

7.1 Az Amerikai Egyesült Államok

Amikor tűzfegyverek polgári kézben tartásáról van szó, hazánkban talán mindenkinek első gondolatai között jut eszébe az amerikai példa. Akik támogatják a polgári fegyvertartás elterjedését, afféle Kánaánként tekinthetnek erre a helyre, hiszen ott olyan gyakoriak ezek az eszközök, hogy néhány állam esetében még egy átlagos szupermarketben is ugyanúgy lehet találni egy lőfegyver-részleget, mint a hazai boltokban egy húspultot. A polgári fegyvertartás ellenzői pedig (véleményem szerint jogosan) egy elrettentő példaként tekintenek arra az országra, ahol a gyenge közbiztonság egyik letéteményeseként tekinthetnek arra, hogy minden USA polgár hordozhatja magánál a különösebb gond nélkül teljesen legálisan beszerzett tűzfegyverét, ezen elgondolásuknak pedig rendre megerősítést adnak az időről-időre előforduló közbiztonságra különösen veszélyes eszközökkel kapcsolatos bűncselekmények, közülük kiemelten a már korábban is említett iskolai lövöldözések, melyek (hála annak, hogy Európában szinte elképzelhetetlenül ritkaságszámba mennek) az Amerikai Egyesült Államok egyik sajátos tulajdonságaként híresültek el a nemzetközi köztudatban. De mi alapozza meg a tűzfegyverek ilyen elképesztő gyakoriságát, hogyan tud ez a szabályozás ma is életben maradni, ellenére a rendre felerősödő majd elcsendesedő „fegyver-ellenes” visszhangoknak? A válasz az USA alkotmányában keresendő, pontosabban annak híres 1791-es Második Kiegészítésében. Ez a

⁹¹ <https://www.smallarmssurvey.org/database/global-firearms-holdings>, 2024. 10. 03. 16:27

rendelkezés mindössze egyetlen mondatból áll, amely így szól: „*A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed.*”⁹², ami megközelítőleg annyit jelent: „Mivel egy jól szabályozott milícia elengedhetetlen egy szabad állam biztonságának szempontjából, a nép fegyverek tartásához és viseléséhez való jogát nem szabad csorbítani.” Az alkotmány ezen része egy sajátos jogi helyzetet teremt a fegyvertartás szempontjából: egyrészt adott a cél, hogy a milíciák szerveződése érdekében mindenkinél lehessen fegyver. Ez kétségtelenül szolgálja az USA védelmi politikáját, képzeljük csak el, milyen nehéz lehet megszállni egy országot, ahol minden második háztartásban tűzfegyvereket tartanak, nem elég az országot védő hadsereget legyőzni, a települések szinte bevehetetlenek lennének, mert minden lakóházat egy bunkerként védene a tulajdonosa, nem is beszélve arról, hogy az esetlegesen így is megszállt területeken milyen kiemelkedő gerilla tevékenység működhetne. Másrészt ennek a rendelkezésnek egy nagyon jelentős következménye van, ez pedig a megfogalmazásából ered. Az „infringe” kifejezés szó szerinti fordításban „megsértést” vagy „megszegést” jelent, vagyis kizárja minden olyan esetleges jogi aktus megalkotását, amely sértené a nép fegyverek tartásához és viseléséhez való jogát. Jogosan felmerülhet a kérdés, hogy miért is fogalmazták bele a fegyverek viselését is: miért nem elég, ha maguknál tartják a fegyvert, hogy csak konfliktus esetén használják? A válasz az Egyesült Államok történelmi fejlődésében keresendő. Régen, amikor telepések hatalmas, szinte teljesen lakatlan területeken szervezték meg életüket, nem volt kihez forduljanak védelemért, biztonságukat 100%-ban önmaguknak kellett megoldani, ez pedig stabilan beiktatta az amerikai gondolkodásba az önvédelem fontosságát, amelyet a modern állam és a vele járó közbiztonság sem iktatott ki. A Brit Birodalomtól való függetlenedésük milíciák önerőből történő szerveződésének és kitartó gerillaharcoknak volt köszönhető, ami tanúskodik az amerikaiak liberális gondolkodásáról. E nép gondolkodását ugyanis (a felsoroltakból következően) híresen áthatja az individualizmus, hovatartozásuk tárgya (egy alapvető patrióta hangulat mellett) leginkább közvetlen környezetük. Arra a kérdésre, hogy mikor, hogyan, és kitől is kell megvédeni az egyénnek önmagát vagy a tulajdonát, feltételezhetően soha nem is várták, hogy az állam adjon választ. Veszélyes helyzetet teremt ez az amerikaiak biztonság-felfogását tekintve, hiszen az esetek java részében már nem sok-sok kilométernyi veszélyes vadon választja el egymástól a civilizált emberi közösségeket, az viszont kétségtelen, hogy ez a felfogás háború esetén szinte bevehetetlenné teszi az országukat. Azt, hogy az alkotmányuk ezen rendelkezése jó-e vagy szükséges-e, nem a mi tisztünk

⁹² <https://constitution.congress.gov/browse/amendment-2/>, 2024. 10. 04. 15:48

eldönteni, és nem is e tanulmánynak a célja. Jelentős visszhangú vita tárgya ez, amiben szinte mindenkinek (legyen amerikai vagy nem) megvan a véleménye. Mégis érdemes átgondolni e dolgozat témája szempontjából a helyzetet, hiszen az USA polgárainak példájából látszik, hogy a világ legjobban felfegyverzett nemzetének önvédelmi-arszenálja mögött valójában nem a korlátlan fegyveres önvédelem jogának kodifikációja áll, hanem egy történelmi hagyományokon alapuló, sajátos védelmi politika szellemisége, amely alkotmányos megfogalmazása vegyítve az amerikai nép individualista világfelfogásával szükségszerűen magával hozta azt a tényt, hogy a polgárok jelentős része ma is alapvető jogának tekinti, hogy szabadon vásárolhat és rendelkezhet tűzfegyverekkel. Ez a jogi „félreértés” talán nem is maradhatott volna fent jelen formájában, ha az USA nem a common law jogcsaládhoz tartozna, a bírói jogfejlesztés szabadsága ugyanis páratlan lehetőséget biztosított arra, hogy a nép „fegyverpárti” szellemisége érvényesülhessen a jogalkalmazásban, és így egy jelentős gyakorlatot teremtsen ami tovább erősíti az alkotmányban is tisztán megfogalmazott, fegyverek tartásához és viseléséhez fűződő alapjogot.

7.2 Svájc

Svájc, hasonlóan az Egyesült Államokhoz, nem a fegyverrel végezhető polgári tevékenységek (vadászat, sportlövészet, önvédelem) alapján hozta létre a polgári fegyvertartást meghatározó rendszerét. A szövetségi köztársaság alkotmányának 58. cikke ugyanis kimondja, hogy a Svájci hadsereget milícia formájában kell megszervezni⁹³. Ez a polgárok részvételén alapuló rendszert jelent, ami azt eredményezi, hogy minden svájci férfi köteles meghatározott katonai kiképzésen részt venni és meghatározott ideig bevonulni a hadseregbe⁹⁴. Ezt követően a kiképzésen részt vettek egy sajátos szabályozású tartalékos állományba kerülnek, fegyverüket pedig maguknál tartják otthonaikban. Ez utóbbi szabályozás azt a célt szolgálja, hogy fegyveres konfliktus esetén a bevonulásra kötelezett polgárok gyorsan tudjanak reagálni a történésekre és nagyon rövid időn belül felfegyverzett, ellenállásra alkalmas szerveződést jelentsenek a támadókkal szemben. A svájci polgárok fegyvereinek többsége tehát nem személyes ügyek szolgálatára, hanem a közjó érdekében, katonai szolgálattal összefüggésben vannak kiosztva. Ez Svájc esetét némileg elhatárolja dolgozatom fő témájától, abból a szempontból azonban mégis jelentős, hogy a fegyverek polgári kézben tartása egy sajátos védelmi politikán alapul,

⁹³ Federal Constitution of the Swiss Confederation, Art. 58

⁹⁴ <https://www.ch.ch/en/safety-and-justice/military-service-and-civilian-service/military-service/#before-military-service>, 2024. 10. 03. 16:38

nem pedig az egyének jogain, ez pedig eltérés az Egyesült Államok szabályozásától. Ami ezeket a különbségeket igazán nyomatékosítja, az a fegyverek viselésére vonatkozó, sokkal szigorúbb szabályozás. Ahhoz, hogy valaki fegyvert viseljen, minden esetben engedélyre van szükség, ez alól kivételt a szállítás jelent, amikor a magánszemély vadászattal vagy sportlövészettel kapcsolatos tevékenységének helyszínére (vagy onnan vissza) szállítja fegyverét, minden más esetben külön engedély kell⁹⁵. Annak ellenére, hogy a polgári kézben lévő fegyverek jelentős része a katonai szolgálattal függ össze, a lakosság körében kifejezetten népszerűnek mondhatóak a tűzfegyverekkel kapcsolatos tevékenységek, kiváltképp a sportlövészet, ami valamilyen szinten visszavezethető arra a tényre, hogy a férfi lakosság szinte 100%-a, valamint az önkéntes nők is mind lőttek már tűzfegyverrel a katonai szolgálatnak hála, így feltehetően kevésbé idegen az emberektől. Külön tanulmányt érdemelne annak vizsgálata, hogyan tudják a svájciak a tűzfegyverek ilyen fokú elterjedtsége mellett ilyen szintű közbiztonságot fenntartani, egyelőre azonban arra elég az esetük, hogy élő bizonyítékként szolgáljon arra a tényre, hogy a tűzfegyverek gyakori előfordulása nem eredményezi magától értetődően a közbiztonság arányos romlását⁹⁶. Emellett azonban meg kell állapítani, hogy Svájcban a fegyvertartás nem sorolható az alapjogok közé, és a hazai polgári fegyvertartásban ismert tevékenységek – bár máshogy – de tisztességesen szabályok és korlátok közé vannak szorítva ott is, így esetük a fegyvertartáshoz fűződő alanyi jog körében nem annyira releváns, mint az a tűzfegyverek előfordulásából következne.

7.3 A fegyvertartás joga Magyarországon és az alanyi jog lehetősége

Laikusok körében is jól ismert tény, hogy Magyarországon a polgároknak nincsen eredendő, alanyi joga ahhoz, hogy „csak úgy” fegyvert vásároljanak, tartsanak és legkevésbé ahhoz, hogy viseljék is. A fent tárgyalt nemzetközi példák pedig jól rámutatnak, hogy még a leginkább felfegyverzett nemzetek esetében sem azért alakult ki a jelenlegi helyzet, mert a jogalkotók annak idején gondoltak egyet és bevezették a fegyvertartáshoz fűződő alanyi jogot, minden különösebb ok nélkül. A fegyverek legfontosabb célja ugyanis az állam – mint az emberek egységét megvalósító legfőbb szerv – létezése óta az, hogy a katonaság és a rendvédelmi hatóságok számára megfelelő eszközként szolgáljon a védelmi feladataik

⁹⁵ <https://www.ch.ch/en/safety-and-justice/owning-a-weapon-in-switzerland/#who-is-allowed-to-carry-weapons>, 2024. 10. 04. 15:15

⁹⁶ <https://www.swissinfo.ch/eng/business/how-switzerland-combines-a-passion-for-guns-with-safety/49115108>, 2024. 10. 04. 15:24

ellátására, esetleg még támadó háborúk céljából. Ennek ellenére kétségtelen, hogy az utóbbi egy-két évszázadban a nemzetközi jogban domináns lett az a tendencia, hogy az agresszorok is valamiféle védelmi háborúnak minősítik az amúgy egyértelműen támadó tevékenységüket, szóval az eredeti felsorolás jogi szempontból mégis teljesnek minősíthető. Ennek megfelelően mind az amerikai, mind a svájci példa arról tanúskodik, hogy a polgári kézben tartott fegyverek kiemelkedő számának megtűrése az állam részéről leginkább azért történik, mert ebben látják az államvédelmi feladatok ellátásának ideális megvalósulását. Ennek pozitív hatásai szinte vitathatatlanok. Svájc Európa talán leginkább „utópikus” országai közé tartozik, amíg az Egyesült Államok a világ gazdasági és katonai szuperhatalma. Azt állítani, hogy a felsorolt államok sikerei kizárólag a polgári kézben tartott fegyverek gyakoriságának köszönhető, naív és helytelen gondolat, ellenben az a felfogás, hogy ennek a tényezőnek ne lett volna kulcsszerepe ezen államok sikerében, hasonlóan meggondolatlan koncepció. A befektetéseknek és így a gazdaság növekedésének elengedhetetlen feltétele a biztonság és a stabilitás, az a tény pedig, hogy Svájc megszállása katonai stratégiai szempontból szinte kivitelezhetetlen, garantáltan hozzájárult az ország virágzó pénzforgalmának kialakulásához. Az azonban, hogy az állam védelme érdekében, háború esetére minden felnőtt polgár tartson otthonában egy lőfegyvert, egyáltalán nem indokolja azt, hogy az említett fegyvert tulajdonosa magával is vihesse az utcára önvédelmi célból. Arra próbálni alapítani tehát az önvédelmi fegyvertartás és fegyverviselés kultúráját, hogy ez szükséges a haza védelméhez, meggondolatlan (és valószínűleg kivitelezhetetlen) dolog lenne. Az, hogy az Egyesült Államokban ez többé-kevésbé megvalósulhatott, az ottani emberek és szövetségi államuk fent tárgyalt történeti fejlődésének és sajátos jogi megoldásaiknak a megismételhetetlen gyümölcse volt, ami mellett hogy kitermelte magából ezt a világon egyedülálló fegyver-felfogást az amerikai polgárok körében, párhuzamosan életre hívott olyan hasonlóan egyedülálló társadalmi problémákat a lőfegyverekkel kapcsolatos bűncselekmények körében, amelyeknek alapja az emberek gondolkodásában gyökerezik. Amennyire nálunk nem lehetne megteremteni az önvédelmi célú polgári fegyvertartás kultúráját egy az USA alkotmányának második kiegészítéséhez hasonló rendelkezés bevezetésével, ugyanúgy a fegyverekkel kapcsolatos kiemelkedő problémáinknak sem fog megálljt parancsolni egy nálunk megszokotthoz hasonló, erősen korlátozó szabályozás ottani bevezetése.

A fentiek alapján felesleges lenne tehát a milíciák szerepére hivatkozva elterjeszteni a polgári fegyvertartást, ez az önvédelmi célú viselés ügyét aligha érintené, legalábbis a jogos védelmi rendelkezések bíróságok általi elfogadását különösen nem befolyásolná. A dolgozat elején feltett, megválaszolatlanul maradt kérdés, hogy létezhet-e hazánkban a fegyvertartáshoz

kapcsolódó alanyi jog (függetlenül a fegyver birtoklásának céljától), vagy legalábbis lehet-e a hatósági eljárás eredménye engedély helyett szerzett jog (ami többnyire azt jelentené, hogy a sikeres eljárást nem követnék a feltételekre vonatkozó, rendszeres visszaellenőrzések). E kérdésre a válasz (annak ellenére, hogy komplexnek tűnhet a téma megosztó minősége miatt) kifejezetten egyszerű. A hatályos, engedélyre vonatkozó szabályozás alapja ugyanis nem kizárólag a magyar jogalkotó zsenije, hanem az Európai Unió e tárgykörben alkotott normái. Az Európai Parlament és a Tanács a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló irányelve több helyen is kizárja a fegyvertartás alanyi jogként való szabályozását, még hozzá azzal, hogy egyszerűen követelménnyé teszi a hatósági engedélyt, így fogalmilag kizárja, hogy engedély helyett alanyi jog szolgáljon a fegyvertartás alapjául. Három kiemelkedő példát mutatnék be ehhez kapcsolódóan. Az egyik a korábban már sokat tárgyalt, „B” kategóriába tartozó fegyverek megszerzésével kapcsolatos rendelkezés: *„Senki nem szerzhet B kategóriába sorolt tűzfegyvert egy tagállam területén anélkül, hogy arra az adott tagállam engedélyt adott volna.”*⁹⁷ Ha az EU valamelyik tagállama tehát alanyi jogot biztosítana polgárainak a fegyvertartásra, és valaki ez alapján szerezne „B” kategóriájú fegyvert, azzal a tagállam gyakorlatilag sértené az irányelv ezen rendelkezését. A második a 7. cikkben megfogalmazott, tagállamokat célzó kötelezettség, amely magában foglalja az engedély szükségességét, pontosabban a cikk elején: *„Az engedéllyel nem rendelkező személyek tűzfegyverekhez és lőszerhez való hozzáférése kockázatának minimálisra csökkentése érdekében [...]”*⁹⁸. Az Uniónak tehát egyértelműen célja, hogy a hatósági engedéllyel nem rendelkező személyek ne férhessenek hozzá tűzfegyverekhez, ami magában foglal tehát mindenkit, akinek nem származik engedélye az irányelvben megfogalmazott követelményeket betartva végrehajtott hatósági eljárásból. A harmadik (és talán legeggyértelműbb szabály ebből a szempontból) magában foglalja az engedély követelménye alóli egyetlen kivételt is: *„a tagállamok tűzfegyverek megszerzését és tartását csak olyan személyek számára engedik meg, akik engedéllyel rendelkeznek, vagy - a C kategóriába sorolt tűzfegyverek esetében - akiknek a számára az ilyen tűzfegyverek megszerzése és tartása a nemzeti joggal összhangban kifejezetten megengedett.”*⁹⁹ Az irányelv 5. cikkében egyértelmű szabály, hogy minden tűzfegyver (bármely kategóriába is tartozzon) engedélyköteles, ez alól kivételt pedig csak személyek azon szűk csoportja jelenthet, akiknek ez kifejezetten megengedett. Bár itt némi szabadságot kapnak

⁹⁷ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE, 10. cikk (1)

⁹⁸ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE, 7. cikk

⁹⁹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555 IRÁNYELVE, 5. cikk

a tagállamok a nemzeti jog jelentőségének kihangsúlyozása által, ez a rendelkezés leginkább az állami feladatok ellátásával és hasonló célok megvalósításával kapcsolatban merülhet fel, így ilyen személynek minősíteni egy ország minden polgárát kifejezetten abszurd jogi anomália lenne.

2011-ben egy beadványozó aláírásgyűjtést szervezett és népszavazást kezdeményezett, amelyen az alábbi kérdést szerepeltette volna: „*Egyetért e Ön azzal, hogy minden, 24.életévét betöltött büntetlen előéletű magyar állampolgár, alanyi jogon tarthasson otthonában lőfegyvert, élete, családtagjai, valamint értékei megvédésére?*”¹⁰⁰ Az akkori Országos Választási Bizottság (2013 óta Nemzeti Választási Bizottság) félrevezetőnek és nem egyértelműnek minősítéstől a kérdésben megfogalmazott cél megkérdőjelezésén és kritizálásán át sokféle (e dolgozatban tárgyalt kérdéseket ismerve amúgy könnyen vitatható) módon indokolta e kezdeményezés elutasítását. Bár kifejezetten hangzatos volt az Alkotmánybíróság 2007-es, az OVB határozatában megemlített azon megállapítása is, miszerint „*a lőfegyvertartás joga nem tartozik az alapvető emberi jogok körébe*”¹⁰¹, Magyarországon a tűzfegyverek tartásának alanyi joggá kovácsolását nem az Országos Választási Bizottság jogelméleti fejtegetése akadályozza, hanem az Uniós jognak való megfelelés követelménye. Az engedély szükségessége egyértelműen és félreérthetetlenül megfogalmazott elvárás ami nem enged eltérést semmilyen alanyi jog megállapításának érdekében, ezt pedig mi sem bizonyítja jobban, mint az engedély megszerzéséhez kapcsolódó feltételeknek az említett irányelvben való felsorolása, ami nyilvánvalóvá teszi, hogy az engedély követelménye azért került megfogalmazásra, hogy tűzfegyverhez kizárólag az Európai Unió által támasztott feltételeknek megfelelő személyek juthassanak. A fentiek alapján tehát a tűzfegyverek tartásához kapcsolódó alanyi jog kérdése nem képezheti hazai jogvita tárgyát, hiszen hazánk Európai Uniós tagságával ez a kérdés már egy felsőbb szinten van.

¹⁰⁰ 46/2011. (V. 6.) OVB határozat

¹⁰¹ 46/2011. (V. 6.) OVB határozat

8 Konklúzió

Amikor polgári fegyvertartásról beszélünk, könnyen juthat eszünkbe az, hogy e téma végső soron a lőfegyvereknek laikus polgárok kezébe adásáról szól. Ez azonban nem kell, hogy így legyen. A biztonságos és felelős polgári fegyvertartás biztosításához kettő szabályozási feltételnek kell megfeleljen a jogrendszerünk: egyrészt pontosan meg kell határozni, mely eszközökhöz lehet hozzáférni önvédelmi céllal, másrészt az erre vonatkozó engedély kiadása során biztosítani kell, hogy csak olyan férhessen hozzá a fegyverekhez, aki alkalmas is rá. A hatályos szabályozás vizsgálata során egy szakmai szempontok alapján felállított, éles határt láthattunk, amely elválasztja egymástól az engedéllyel megszerezhető és a tiltott fegyverek kategóriáját. Ez alapján megállapítom, hogy az első feltételnek az aktuális magyar fegyverjog jól megfelelt. Az engedély kiadása ennél sokkal problémásabb terület. A polgárok hatóság diszkréciójának való teljes kiszolgáltatottságától kezdve az objektív feltételek elégtelen érvényesüléséig számításba véve a szabályokat megállapítható, hogy ez a terület minimális átdolgozásra szorul. E reformjavaslat részemről a következő két felvetésben nyilvánul meg:

- Eltörölni a hatóság mérlegelési jogkörét az önvédelmi célú fegyverengedélyek kiadása során, valamint
- Jogszabályban kötelezővé tenni a pszichológiai alkalmassági vizsgálat rendszeres megismétlését a fegyvertartási engedély megszerzése után is, ahogyan ez a foglalkozásuk körében fegyvert használóknak már kötelező.

E változtatásokkal az engedélyezési eljárás nem csak átláthatóbbá, kiszámíthatóbbá és jogszerűbbé tehető, de a pszichológiai alkalmasság visszaellenőrzése a már fegyvert tartókkal kapcsolatban újabb (véleményem szerint szükséges) garanciát jelentene országunk polgárai számára, hogy csak az tart fegyvert hazánkban, aki alkalmas is erre.

„Egy magyar állampolgár fegyveresen elkövetett rablás áldozatává válik, és úgy dönt, személyének és javainak védelméhez indokolt, hogy fegyvert tartson. Ezzel az utóbbi állításával a hatóság nem ért egyet és megállapítja, hogy az ügyfél életének és testi épségének veszélyeztetettsége nem indokolja az önvédelmi célú fegyvertartást.” Ezzel az esettel indult e dolgozat megalkotása: egy jogeset, amely felhívja a figyelmet a bonyolult szabályozás lényeges hibájára. Az, hogy egy közigazgatási eljárásban az ügyfél kiszolgáltatott helyzetben van, továbbá, hogy az említett eljárás nem megfelelő, alapvetően közigazgatási jogi kérdés. Ennek ellenére én mégis jogelméleti, pontosabban inkább jogpolitikai értekezésnek minősíteném írásomat. A hatályos szabályozás bemutatása, legyen szó a jogos védelem kifejtéséről, vagy a hazai fegyverjog önvédelmi szempontú értékeléséről, mind azt a célt szolgálja, hogy végeredményként elváljon a vér a víztől: tisztán látható kell legyen, melyek azok a törvényi

rendelkezések amik leginkább akadályozzák hogy a polgárok megfelelően biztosítsák a saját védelmükhöz szükséges eszközöket, és melyek azok amik elengedhetetlen garanciát jelentenek hazánk polgárai számára, hogy tűzfegyverek nem kerülnek illetéktelen és alkalmatlan kezekbe. Ez utóbbi miatt éppen a polgári fegyvertartás nem szükségszerűen jogi szakkérdés, ugyanis számításba kell venni mindazokat az orvosi, pszichológiai, anyagi és a fegyvertartásra vonatkozó szakmai tényezőket, amiknek összessége valakit fegyver tartására és viselésére alkalmassá, illetve alkalmatlanná tehet. Ezen tényezők és garanciák megfelelő érvényesülését csorbítja, hogy ha meg is felel a kérelmező minden jogszabály által megadott követelménynek, az engedély akkor is csak „adható”¹⁰². A hatóság bármikor úgy dönthet, hogy a fegyvertartás igényét a kérelmező helyzete alapján nem tartja indokoltnak, és az ügyfélnek semmi esélye nincs számonkérni, hogy mikor tartaná indokoltnak, hiszen az ügy bírói útra terelése sem a ködös követelmények letisztázását célozza. A hatóság mérlegelési jogköre egy ilyen fontos kérdésben nem csak a jogbiztonság komoly sérelmét jelenti, de egyszerre teszi teljesen feleslegessé az összes komoly objektív feltételt, aminek meg kell felelni a fegyvertartás érdekében. Mi szükség van ugyanis fegyverismereti vizsgára, orvosi és pszichológiai vizsgálatra, fegyverszokrénny vagy fegyverszoba kialakítására, ha az eljárás végén úgy is különösebb indokolás nélkül egyszerűen elutasíthatja a kérelmet a hatóság? Ennek fényében semmi, annak ellenére, hogy még laikus szemmel is egyértelműen látható: egy ilyen veszélyes kérdésben, mint a fegyvertartás, a szigorú objektív feltételeknek megfelelés sokkal fontosabb, mint a hatóság véleménye a kérelmező helyzetéről. Mivel e két követelmény bizonyítottan semlegesíti egymást (pontosabban a rendőrség döntési jogköre teszi feleslegessé az azt megelőző vizsgálatokon való megfelelést), az egyik tényezőt el kell távolítani az eljárásból, ez pedig a hatóság mérlegelése. Nem csak az objektív feltételek érvényesülését teszi feleslegessé, de táptalajként szolgál a korrupciónak és a befolyásos helyzettel való visszaéléseknek, hiszen ilyen szabályozási körülmények között, ha valaki bármilyen úton el tudja érni a hatóság jóváhagyását, nyert ügye van fegyvertartás terén. Ennek a lehetősége kiemelkedő veszély, hiszen jogos védelmi helyzetben, amikor a megtámadott lőfegyveréhez nyúl, a hozzáértése, jártassága és alkalmassága sokkal fontosabb tényező lesz, míg a hatóság helyeslése nem juttatja közelebb a felelős fegyverhasználót ahhoz, hogy a jogos védelmi helyzet körülményeinek megfelelően arányosan és jogszerűen tudja elhárítani az őt célzó támadást. Az állam védelmi funkciója megosztott a rendőrség és a polgárok között: a rendőrség alkotmányos feladata a közrend védelme, a polgárnak pedig alkotmányos joga megvédeni magát ott is, ahol ezt a

¹⁰² 2004. évi XXIV. törvény 3/A. § (1)

rendőrség nem tudja megfelelően biztosítani számára. Úgy is fel lehet ezt fogni, mint a polgárok védelmének fokozatait: elsősorban a legjobb, ha a rendőrség meg tudja védeni a megtámadottat, és ha ez nem érvényesül, akkor válik jelentőssé a polgárok védelemhez való joga. Ezt a fokozatosságot figyelembe véve a rendőrség jelentősége a polgári védelmi feladatuknál véget ér, onnantól, hogy ennek a feladatuknak egyes esetekben nem tudnak megfelelően eleget tenni (és ahogy korábban kifejtettem, ez nem is várható el maradéktalanul), nem szabad akadályoznia a polgárok önvédelmének érvényesíthetőségét. Az pedig, hogy e joggal élés csak a fizikai erőfölénnyel rendelkezők privilégiuma marad, komoly akadályozás, és ennél fogva a hatóság mérlegelési jogköre szükségtelen, amely – egy átláthatóbb, tisztább eljárás érdekében, ahol a jogbiztonság megfelelően érvényesül – eltávolítandó az önvédelmi célú fegyvertartási engedély kiadásának folyamatából. Hogyan lenne ez megvalósítható? A válasz a törvény megfogalmazásában rejlik: a feltételes mód használatát mellőzni kell, helyette pedig kijelenteni, hogy a megadott feltételek esetén az engedélyt a hatóság kiadja. Ez az egyik módja, a másik, hogy az önvédelmi célú fegyvertartás feltételei közül teljesen ki kell iktatni az élet és testi épség különös veszélyeztetettségének bizonyítását. Ha nem lenne a polgárok élete és testi épsége veszélyben, akkor a rendőrség állományában szolgálók is feleslegesen viselnének fegyvert, mivel azonban ez a közrend biztosítását célzó feladatukhoz kell, így evidens, hogy a jogos védelemhez, ami ugyanezt a célt szolgálja, szintén szükséges. Azt pedig, hogy használható is, egyértelműen bizonyítja a jogos védelem hatályos szabályozása, kiváltképp annak az arányosság kérdését irrelevánsá tevő rendelkezései.¹⁰³

A feltételekkel kapcsolatos további probléma az egészségügyi ellenőrzésekkel van. Az önvédelmi célból fegyvert tartók számára ugyanis kizárólag az időszakos orvosi alkalmassági vizsgálat kötelező, a pszichológiai csak indokolt esetben. Úgy gondolom – és a kutatásom keretében készített felmérés kitöltőinek túlnyomó többsége is ezt igazolja¹⁰⁴ –, hogy a pszichológiai alkalmasság rendszeres ellenőrzése legalább annyira fontos és lényeges, mint az egyéb feltételek, így azt érdemes lenne kötelezővé tenni, ezzel további garanciát adni hazánk polgárainak, hogy mindig, minden körülmények között csakis a tényleg alkalmasak tartsanak maguknál fegyvert. Mivel az Európai Unió tűzfegyverek polgári kézben való tartására vonatkozó rendelkezései egyértelműen alátámasztják, hogy a fegyvertartás nem lehet alanyi jog, mint egyes más országokban (pl. USA), fontos biztosítani a fegyverek tartására való alkalmasság naprakészségét és azt, hogy a jogbiztonságot nem csorbító olyan szintű szükséges

¹⁰³ 2012. évi C. törvény 22. § (2)

¹⁰⁴ 1. melléklet

jogszabályi szigor érvényesüljön a fegyverengedélyek tekintetében, amit ezek a veszélyes de polgári önvédelemre páratlanul alkalmas eszközök megérdemelnek.

9 Felhasznált irodalom jegyzéke

9.1 Könyvek, folyóiratcikkek, dolgozatok:

1. Szűcs Endre – Az ősember „biztonságtechnikai” eszköze, Hadmérnök XI. Évfolyam 4. szám – 2016. december
2. Balogh Ágnes – Tóth Mihály: MAGYAR BÜNTETŐJOG Általános rész. Budapest, Osiris Kiadó, 2015.
3. Szigeti Péter: Jogtani és államtani alapvonalak, Budapest, Rejtjel Kiadó, 2011.
4. Samu Mihály: Államelmélet, Budapest, Püski Kiadó Kft., 1992.
5. Gál István László (szerk.): Magyar Büntetőjog – Különös Rész, Budapest, Osiris Kiadó, 2023
6. Lenkovics Barnabás: Dologi jog, Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2014
7. Szende Márton: A fegyverjog szabályozása Magyarországon és más országokban, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar, 2024

9.2 Internetes források:

1. https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0011.html
2. https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0003.html
3. <https://www.economx.hu/magyar-gazdasag/megtakaritas-realertek-inflacio-magyar-nemzeti-bank-bankmonitor.792240.html>
4. <https://nimrodderringer.hu/a-geppuska/>
5. <https://www.kaliberinfo.hu/hirek/top5-lofegyvergyarto-usa-2017/>
6. <https://www.ruger.com/products/sr1911Standard/specSheets/6765.html>
7. <https://egeszsegvonal.gov.hu/ellatorendszer/alkalmassagi-vizsgalatok/1483-lofegyver-orvosi-alkalmassagi-vizsgalat.html>
8. <https://szefnagyker.com/fegyverszekrenyek>
9. <https://www.smallarmssurvey.org/database/global-firearms-holdings>
10. <https://constitution.congress.gov/browse/amendment-2/>
11. <https://www.ch.ch/en/safety-and-justice/military-service-and-civilian-service/military-service/#before-military-service>
12. <https://www.ch.ch/en/safety-and-justice/owning-a-weapon-in-switzerland/#who-is-allowed-to-carry-weapons>

13. <https://www.swissinfo.ch/eng/business/how-switzerland-combines-a-passion-for-guns-with-safety/49115108>

10 Felhasznált jogszabályok jegyzéke

10.1 Hazai jogszabályok

1. 46/2011. (V. 6.) OVB határozat
2. 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerekről
3. 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
4. Magyarország Alaptörvénye
5. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
6. 4/2013. Büntető jogegységi határozat - a jogos védelem kérdéseiről
7. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
8. Bf.I.225/2016/23.
9. Bfv.III.235/2017/1.
10. 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet
11. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. március 24-i (EU) 2021/555
IRÁNYELVE
12. A BIZOTTSÁG 2015. december 15-i (EU) 2015/2403 RENDELETE
13. 22/1991. (XI. 15.) NM rendelet
14. 49/2004. (VIII. 31.) BM rendelet
15. 50/2004. (VIII. 31.) BM rendelet

10.2 Külföldi jogszabályok

1. Federal Constitution of the Swiss Confederation

11 Mellékletek

11.1 1. Melléklet

Védelmi fegyvertartás – kérdőív kérdései

Tisztelt Kitöltő!

Kiss Gergely vagyok, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának harmadéves hallgatója. Tudományos dolgozatot írok a védelmi célú fegyvertartás témakörében, ehhez kapcsolódó kutatásomban kérem segítségét.

E felmérés célja, hogy minél pontosabb képet adjon arról, milyen a magyarok biztonságérzete, mennyire bíznak a rendőrségben és mi a véleményük a fegyveres (ön)védelemről. Ha teheti, kitöltés után küldje el ezt a kérdőívet néhány ismerősének vagy rokonának, hogy az minél pontosabban tükrözze a hazai gondolkodásmódot.

A kitöltés teljesen anonim, a nemem és életkorom kívül semmiféle személyes adat nem lesz rögzítve.

Köszönöm szépen a segítséget!

Mi az Ön neme?

- a. Nő
- b. Férfi

Mely korosztályba tartozik?

- a. 12 év alatti
- b. 12-18 éves
- c. 19-24 éves
- d. 25-30 éves
- e. 31-45 éves
- f. 46-65 éves
- g. 65 év feletti

Ön biztonságban érzi-e magát, ha egyedül, éjszaka (22:00-5:00) közterületen (utca, tér, park...stb.) tartózkodik?

- a. Igen
- b. Nem

Mit gondol, mely napszakban nagyobb az esélye, hogy bűncselekmény sértettjévé váljon?

- a. Nappal

- b. Éjszaka

Mit gondol, mely napszakban nagyobb az esélye, hogy erőszakos bűncselekmény sértettjévé váljon?

- a. Nappal
- b. Éjszaka

Megfelelőnek érzi-e Magyarországon a közbiztonságot?

- a. Igen
- b. Nem

Mit gondol, az alábbiak közül mely bűncselekményre a legnagyobb az esély, hogy nappal Ön ellen elkövetik?

- a. emberölés
- b. testi sértés
- c. szexuális erőszak/kényszerítés
- d. rablás
- e. egyéb vagyon elleni bűncselekmények (pl. lopás, rongálás)

Mit gondol, az alábbiak közül mely bűncselekményre a legnagyobb az esély, hogy éjszaka Ön ellen elkövetik?

- a. emberölés
- b. testi sértés
- c. szexuális erőszak/kényszerítés
- d. rablás
- e. egyéb vagyon elleni bűncselekmények (pl. lopás, rongálás)

Mit gondol, amennyiben Ön bűncselekmény sértettjévé válna, a rendvédelmi hatóságok (pl. rendőrség) megfelelően meg tudnák Önt védeni?

- a. Igen
- b. Nem

Alkalmasnak érzi-e magát Ön arra, hogy jogtalan támadás esetén fizikai erejével megvédje magát?

- a. Igen
- b. Nem

Alkalmasnak érzi-e magát Ön arra, hogy jogtalan támadás esetén fegyverrel megvédje magát, amennyiben tartana magánál ilyen eszközt?

- a. Igen
- b. Nem

Mit gondol, javítana-e hazánk közbiztonságán, ha a jogkövető állampolgárok közül többen tartanának maguknál fegyvert?

- a. Igen
- b. Nem

Ön szerint a rendőrség alkalmas-e arra, hogy eldöntse ki viselhessen fegyvert?

- a. Igen
- b. Nem

A fegyvertartás mely feltételét tartaná Ön a legfontosabbnak?

- a. fegyver megfelelő tárolásának feltételei (páncélszekrény... stb.)
- b. pszichológiai alkalmasság (megfelelő mentális állapot a fegyverhasználathoz)
- c. elméleti ismeretek (fegyverhasználathoz szükséges elméleti tudás)

Röviden mondja el véleményét, ami a témával kapcsolatban felmerült! (nem kötelező)